Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабрийн 21-һээ гарана | № 132 (16355) | 1983 оной июниин 7, вторник | Сэн 3 мүнгэн.

ҮХИБҮҮДЭЙ ЗУНАЙ АМАРАЛТА

...эсэг набшаяа дэлгэһэн сэнгүү һайхан зунай хаһа ерэ... Ирагуу дуугаар жэргэн байһан үзэсхэлэнтэ һайхан бай... жэлэй энэ сагта хүн бүхэниие энгэр хүдоо газар... урялан байдаг. Ургажа байһан улаан бургааһандал ...р үетэндэ нажар зунай энэ хаһа яаһан аятайб! Тэдэ... үһанда зоргоороо умбажа, наранай ульһата элшые ...ээ шэнгээжэ, улам саашаа хүдэржэхэ, согтой дорюун ...н зангаа бэхижүүлхэ аргатайл.

...ургуулинуудта һүүлшын хонхо жэнгиржэ, манай рес...ликын олон мянган һурагшад зунайнгаа амаралтада ...аба. Һурагшадай зунай амаралтые эмхитэй һайнаар ...ргэхын тула манай республика дотор жэл бүри ашаг... ехэ хэмжээ ябуулганууд хараалагдажа, бодото дээ... бэелүүлэгдэдэг гээшэ. Зунай һайхан сагта үхибүүдэй ...р энхые хүгжөөхэ хэрэгтэ амаралтын лагерьнууд, ...рын талмайнууд ехэ үүргэтэй.

...нгэрэгшэ жэлэй зун манай республика дотор үхибүү... амарха 489 элдэб янзын лагерь эмхидхэгдэжэ, дүн ...та 47.400 үхибүүд бэе махабадаа элүүржүүлһэн байна. ...хибүүдэй зунай амаралтын хаһые ашагтай һайнаар үн...хэ талаар арадай депутадуудай Захааминай, Зэдын, ...нэй болон Хэжэнгын районно Соведүүдэй гүйсэдхэхэ ...тедүүд ехэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллаһан байна. ...а энэ талаар прибор-бүтээлгын Улаан-Үдын нэгэдэ... авиационно болон локомотив-вагон заһабарилгын за...үд, нарин сэмбын комбинадай, мүн ажаһуудал хан... предприятинуудай болон гүрэнэй эмхи зургаануудай ...ргаанууд, тэдэнэй профсоюзай, комсомолой эмхинүүд хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлээ.

...энэй ашаар пионернүүдэй болон элүүржүүлгын ла...нуудта ажаллаха хүдэлмэрилэгшэд эртээнһээ тусхай ...лсал гараһан байгаа. Энэ ушарһаа лагерьнуудтахи ...үжүүлгын асуудалнууд гуримтайгаар бэелүүлэгдэһэн ... Гэхэтэй хамта республикын хүдөө ажахын хүдэл...лэгшэдэй, автомобильнэ транспортын, эдеэ хоолой ...мышленностиин, судна бүтээлгын, «Бурятферммаш» ...уудай болон бусад профсоюзуудай комитедүүд ...үдые элүүржүүлгын асуудалнуудаар бии байгаа ар...боломжонуудаа гүйсэд хэрэглэжэ шадаагүй гэжэ тэм...элтэй. Мүн эндэ зарим городой болон районуудай ...лхэхэ комитедүүд, профсоюзуудай, комсомолой эм...үд үхибүүдэй зунай амаралтые һайжаруулха талаар ...тай хэмжээ ябуулгануудые хээгүй байна. Жэшээлхэ... арадай депутадуудай Улаан-Үдын, Хяагтын, Хурам... районно соведүүд зунай элдин хаһада үхи...эй элүүр энхые бэхижүүлхэ талаар хараалһан түсэб...даалгабаринуудаа бэелүүлээгүй. Тэрэшэлэн Ахын, ...нын болон Улаан-Үдэ хотын Советскэ район, рес...ликын ой модоной промышленностиин болон Зэдын ...днадай профсоюзай комитедүүд үхибүүдэй амарал... газарнуудые үргэдхэхэ, тэндэхи бии байгаа түхеэ...нүүдые шэнэлэн һайжаруулха зорилгонуудаа мүн лэ ...лээгүйнь гэмшэлтэй. Илангаяа хэлхээ холбооной ...лмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой (түрүүлэгшэнь ... Чебунин, захиргаанай начальник В. Р. Очиров) ...тник» гэжэ лагерь хаһа сагтаа заһабарилагдаа, бэл...ээгүй байгаа.

...нхэдэ Улаан-Үдэ хотын 25-дахи, 41-дэхи, 52-дохи ... хүдэлмэришэн-залуушуулай 8-дахи, 6-дахи һургуу... мүн Мухар-Шэбэрэй, Улаан-Үдын райгүйсэдко...ай арадай гэгээрэлэй таһагууд пионерэй лагерьта ...лаха бэлэдхэлтэй мэргэжэлтэдые, илангаяа ахамад ...а отрядуудай вожатануудые хожомдуулжа эльгээһэн ...а юм. Тэрэшэлэн медицинын талаар саг соогоо гүй... шалгагдаа, үзэгдөөгүй үхибүүдэй лагерьта ошоһон, лагерьнуудта медицинын хүдэлмэрилэгшэдэй гээгдэ...ошоһон баримтанууд бии һэн.

...ряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет, профсоюзуу... областной совет болон ВЛКСМ-эй обкомой бюро ...3 ондо бүгэдэ нийтын һуралсалай, мүн профтех-һу...салай һурагшадай зунай амаралтые эмхидхэхэ тухай» ...оол байгша оной мартын 25-да абаһан юм. Тэрэнэй ...р 1983 оной зунай үедэ пионернүүдэй болон спор...о-элүүржүүлгын лагерьнуудта 55.952 үхибүүд амар... байна. Гадна дурсагдагша тогтоол бэелүүлэн, городой ... хүдеогэй арадай депутадуудай райсоведүүдэй гүй...хэ комитедүүд, профсоюзай болон ВЛКСМ-эй рай...үд, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд нээгдэхэ ёһотой ...рнүүдэй болон элүүржүүлгын лагерьнуудые саг ... түгэс бэлэдхэлтэйгээр түхеэрбэ.

...ибүүдые зунай амаралтада эльгээхэ гуримые нюта...хи профсоюзуудай болон комсомолой эмхинүүд ...шалан хаража үзэһэн байна. Тэрэнэй ёһоор байгша ... зун манай республикын хүдөөгэй болон город шада... лагерьнуудта 17.320 үхибүүд амаржа эхилхэнь. Гад...онуудтахи, мүн город шадарай нэгэ үдэрэй лагерь...та 14.339 эдиршүүл ошожо эхилхэнь. Энэ талаар ...-Үдэ хотын Железнодорожно районһоо зунай ама...тын буусада 1580 үхибүүд ошохонь.

...урагшадай ажалай болон амаралтын лагерьнуудай ...удалай хэрэгсэлнүүд гүйсэд бэлэдхэгдэнхэй, тэн... алибаа аюулгүйе сахиха гурим шалгагдажа бата...лхай.

...айгша оной зун дунда болон профтех-һуралсалай ...2 һурагшад амаралтын, мүн элүүржүүлгын лагерь...та ошожо эхилбэ.

...ибүүдэй элүүр энхын түлөө манай парти, правитель... саг үргэлжэ анхарал хандуулжа байдаг. Байгша он... манай республика дотор 2455 үхибүүд элүүржүүлгын ...орно лагерьнуудта ошожо амарха, эмшэлүүлхэ юм.

...нөө зундаа хүршэ Монголой Арадай Республикаһаа ...шүүл ерэжэ манай нютагуудта амарха. Тиихэдэ Бу... ороной хүбүүд, басагад Монгол орондо ошожо амар... хараалагданхай.

...ургуулиин үхибүүдэй зунай амаралтын хаһые ашаг... һайнаар эмхидхэдэг эмхи зургаанууд болон ажахы... манай республика дотор олон гээшэ. Жэшээлхэдэ, ...ни районой Үдын, Георгиевкын, Зэдын районой Дэ...эйн, Түнхэнэй районой Толтойн, Сэлэнгын ...ой Ноехоной, Яруунын районой Үльдэргын, Эгэтын...ай дунда һургуулинуудай һурагшад үйлэдбэриин бри...нуудые бүридхэжэ, түрэл ажахынуудтаа ехэ туһа нэ... үзүүлдэг.

...өө нютагуудай үзэсхэлэнтэ газарнуудаар горшын ...о аблан, үхибүүдэй согтой дуун зэдэлжэ захалхань. ...олон байгаалиин һалбарха сагта манай эдир үетэн ...у сэнгэлингээр амаржа, шэнэ хүсэ тамираа эршэ...лэ!

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ НАЙМАДАХИ СЕССИИН НЭЭГДЭХЭ ТУХАЙ

...ряадай АССР-эй арбадахи зарлалай Верховно Сове... наймадахи сесси Соведүүдэй байшангай конференц...соо 1983 оной июниин 8-да үглөөнэй 10 сагта нээгдэхэ.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ...РЕЙШИНЭНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ЗАСЕДАНИ ТУХАЙ

...ряадай АССР-эй Верховно Соведэй Старейшинэнүү... соведэй заседани Соведүүдэй байшангай конференц...соо 1983 оной июниин 8-да үглөөнэй 9 сагта болохо.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ДЕПУТАДУУДАЙ АНХАРАЛДА

...ряадай АССР-эй Верховно Соведэй наймадахи сесси...ерэһэн Верховно Соведэй депутадууд Соведүүдэй бай...гай 423-дахи таһалгада үглөөнэй 9 сагһаа үдэшын 7 ...оор бүридхэлдэ абтаха.

...ессиин нээгдэхэ үдэр — байгша оной июниин 8-да ...дүүдэй байшангай конференц-залай фойе соо үглөө... 8 саг 30 минутаһаа сессидэ ерэгшэд бүридхэлдэ аб...

БУРЯАДАЙ АССР-60

УРМАШАМААР ДҮНГҮҮД

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлэй хахадлахань улам ойртожо байна. Республикынгаа байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Баунтын районой олохон коллективүүд горитойхон амжалта түйлажа, эрхимлэнэ. Районой промышленна предприятинууд дүрбэн һарынгаа түсэбые 193,6 мянган түхэригөөр үлүүлээ юм. Үнгэрһэн энэ хугасаа соо Баунтын модоной ажахыһаа бэшэ бусад предприятинуудай коллективүүд түсэбөө сүм дүүргэжэ амжаһан байна гэхэ гү, али даабариһаа гадуур горитой ехэ продукци гүрэндэ тушаагаа.

Энэ үе соо районой бүхы предприятинууд нёдондоной хидо орходоо продукци үйлэдбэрилгэеэ нилээд дээшэлүүлһэн байха юм. Жэшээлбэл, промышленна предприятинууд түсэбһөө гадуур 319 мянган түхэригэй продукци гүрэндэ тушаагаа. Илангаяа Ципиканай прискын, Муйска леспромхозой, Түбэй тоһоной заводой коллективүүд горитой илалта түйлажа суурхана.

Байгша оной эхинһээ хойшо хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд эрхим амжалтатай ажаллана. Үнгэрһэн хугасаа соо районой совхозуудай һаалишад бүхыдөө 2353 центнер һү һаагаа. Тиигэжэ эдэнэр продукци үйлэдбэрилгэеэ нёдондоной энэ үеынхиһөө 41,3 процентээр дээшэлүүлээ.

Ажахынуудай үхэршэд, адуушад, орошод жэлэй эхинһээ хойшо гүрэндэ 1033 центнер мяха худалдаха түсэбөө амжалтатайгаар дүүргээ юм. Январь һараһаа даабаряа жэнишэдгүй бэелүүлһэнэй ашаар районой совхозуудай коллективүүд мүнөө һү, мяха үйлэдбэрилжэ гүрэндэ тушааха хахад жэлэйнгээ түсэб сүм дүүргэхэ дүүрэн аргатай болоо гээшэ.

Һаалиин малай тоо толгой олошоруулһанай, мүн үнеэдэй һү шэмэ дээшэлүүлһэнэй ашаар сагаан эдеэн элбэгжээ гээшэ. Тиихэдэ үхэрнүүдэй, адуу моридой оронуудай олошоруулагдаһанһаа уламжалан, гүрэндэ тарган мяха ехээр тушаагдажа захалаа.

Байгша оной эхинһээ хойшо районой ажахынуудта тугал, унаган олоор абтажа, малай гарза хоролто горитойгоор үсөөрүүлэгдээ. Мүнөө үедэ совхозуудта малаа зунай бэлшээридэ гаргаха бэлэдхэл түлэг дундаа ябуулагдана. Мүн тарилгын шухала хүдэлмэри хаа хаанагүй дүүрэнтэжэ байна.

Районой худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд ажалшадта 7 миллион 139,8 мянган түхэригэй эд бараа худалдаа. Тусхайлбал, Баунтын райпогой, геологиин ОРС-ын, 22-дохи аптекын хүдэлмэрилэгшэд эд бараанай эрьесын түсэб урагшатайгаар дүүргээ юм.

Ажалшадай ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха талаар хүдэлмэри улам үргэдхэгдөө. Үнгэрһэн үе соо бүхыдөө 76.09 мянган түхэригэй хангалгын хүдэлмэри бэелүүлэгдээ гэхэ гү, али нёдондонойхиһоо 3,4 процентээр дээшэлһэн байна. Эндэ илангаяа ажаһуудалай-коммунальна ажахын үйлэдбэриин управлениин, Муйска модоной ажахын, Багдаринай экспедициин болон бусад предприяти, эмхинүүдэй коллективүүд онсо шалгараа юм.

Эдэ үдэрнүүдтэ Баунтын районой ажалшад республикынгаа мүндэлһөөр 60 жэлэй ойн баярай һайндэрые ажалайнгаа эрхим амжалтаар угтахын түлөө бүхы хүсэеэ элсүүлэн, хоорондоо мүрысэн хүдэлмэрилжэ байнхай.

В. НИНДАКОВ.

АЛБАНАЙ ХЭРЭГЭЭР

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй болон Совет правительствын уряалаар Финляндиин республикын Президент Мауно Койвисто албанай хэрэгээр июниин 6-да Москва ерэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Тихонов, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо В. В. Кузнецов гэгшэд Финляндиин Республикын Президент М. Койвистые, тэрээнтэй хамта ерэһэн премьер-министр К. Сорса болон бусад үндэр айлшадые Внуковска аэродром дээрэ угтаба.

Мүн баһа СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо А. Ф. Ватченко, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор Г. И. Марчук, Н. В. Талызин, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь Т. Н. Ментешашвили, СССР-һээ Финляндида байдаг элшэн сайд В. М. Соболев, бусад тусхай тушаалтад Финляндиин Республикын Президентые угтаа.

Финляндиһаа СССР-тэ байдаг элшэн сайд А. Кархило, зарим гүрэнүүдэй СССР-тэ байдаг дипломатическа түлөөлэгшэнэрэй толгойлогшод, Москвагай ажалшадай түлөөлэгшэд угтагшадай дунда байлсаба.

Финляндиин Республикын болон Советскэ Союзай Гүрэнэй тугууд аэродром дээрэ үргэгдөө, хүндэлэлэй харуул жагсаагдаба. Гүрэнэй Гимнүүд гүйсэдхэгдэбэ.

Н. А. Тихонов, М. Койвисто совет сэрэгшэдэй жагсаалай урдуур гараба. Удаань хүндэлэлэй харуул һүр жабхаланта алхамаар дабшан үнгэрбэ. Хүндэтэ айлшад Кремльдэ мордобо.

Урид хэлсэгдэһэнэй ёһоор Финляндиин республикын президент М. Койвистые Кремльдэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн Ю. В. Андропов тусхайтаар ёһолон угтаба. Нүхэр Ю. В. Андропов Финляндиин республикын президентые, мүн тэрээнтэй сугтаа ерэһэн премьер-министр К. Сорса, гадаадын хэрэгүүдэй министр П. Вяюрюнен, гадаадын худалдаа наймаанай министр Е. Лайне, Финляндиин МИД-эй гүрэнэй секретарь М. Туовинен гэгшэдые халуунаар угтан амаршалба.

Кремльдэ болоһон уулзалгада Н. А. Тихонов, А. А. Громыко, В. В. Кузнецов, И. В. Архипов, Н. С. Патоличев байлсаба.

Финляндиин республикын президентын бууһан байшангай дэргэдэ Финляндиин болон Советскэ Союзай Гүрэнэй тугууд үргэгдөө.

Кремльдэ болоһон уулзалгын һүүлээр КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн Ю. В. Андропов Финляндиин Президент Мауно Койвистотой хөөрэлдэбэ.

(ТАСС).

Хориинхидай үүсхэл дэмжэнэбди

ӨӨҺЭДҺӨӨМНАЙ ДУЛДЫДАХА

Ямаршье малай тарган адуулгые, нэн түрүүн малшанай шадабари, оролдолгын хүсэнһөө гэлсэдэгынь тон зүб, Би өөрөө 20 гаран жэлдэ совхоздоо мал адуулнаб. Юрэдөө, зунай бэлшээриин үедэ үдэр бүхэндэ үхэрнүүдые һайнаар, залхуурангүй, хажууһаань һалангүй адуулхадал хүсэд таргалха, мяхажаха гэжэ мэдээжэ ха юм даа.

Намтай сугтаа хүдэлдэг дүршэлтэй малшад А. С. Головкин, Г. Е. Стряпухин, Р. Н. Филиппов гэгшэд баһал эдэ бүгэдые мэдэхэ, шадахашье зон. Тиимэһээ бидэ бүлтэ урдахи ехэ харюусалга, зорилгоёо ойлгожо, нэгэн хүсэл эрмэлзэлтэйгээр хүдэлдэг гээшэбди. Нигэжэ хүдэлхэдөө нёдондо орёо бэрхэтэй уларилтай жэлдэшье зуниинь үхэр бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхэдэ 827 граммаар нэмээгээ һэмди.

Зундаа бидэ холын Ара Ториин ой тайгын, хада хабшалай хоорондуурхи үргэн бэлшээридэ малаа абаашажа адуулдагбди. Эндэ үхэрнүүд бүхэли зундаа хореодо оруулагдангүй, үдэр һүнигүй хээрэ байлгагдажа бэлшээгдэдэг.

Манай гүүртын 300 гаран хашараг, буруу бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхэдэ дунда зэргээр 722 граммаар нэмээхэ түсэб табигдана. Бидэ өөһэдынгөө арга боломжые хаража үзөөд, республикынгаа 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ шэнэ социалис уялга абаабди. Зунай үедэ үхэр бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхын 1000 граммһаа бага бэшээр нэмээхын түлөө тэмсэхэ гэжэ шиидээбди.

Р. ОСИНКИН,
Зэдын районой Ториин совхозой ахалагша малшан.

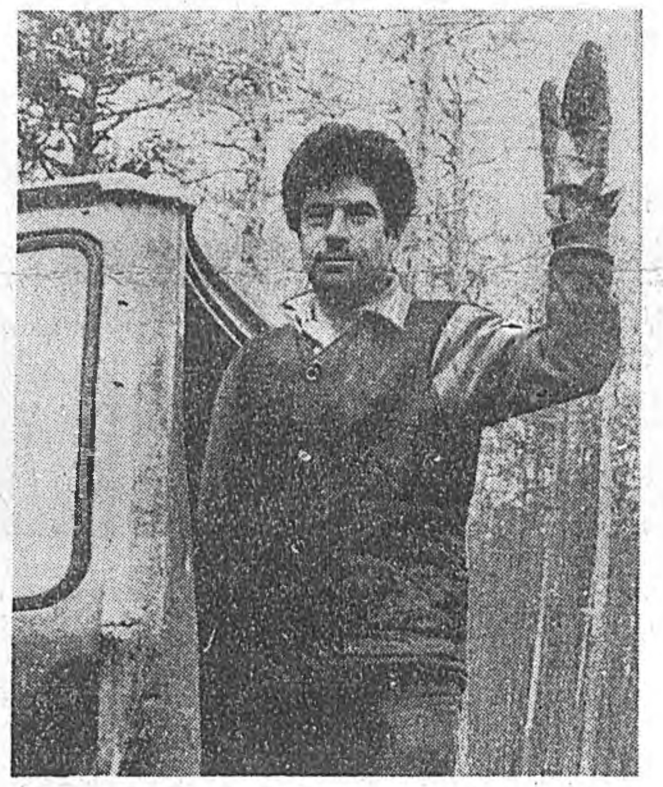

Хориин леспромхоздо А. В. Смирновой хүтэлбэрилдэг модошодой бригада жэлһээ жэлдэ эрхим ажалаараа шалгардаг юм. Арба нэгэдэхи табан жэлэй гол, гурбадахи жэлдэ бригадын коллектив эрхим һайн дүнгүүдые түйлана. Тиигэжэ энэ коллектив Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойн баярай жэлэй түрүүшын хахадта леспромхоз соогоо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ илажа гараһан байна. Александр Васильевич (зураг дээрэ) өөрөө бусадта үльгэр жэшээ харуулан хүдэлдэг юм.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

МАЛШАДАЙМНАЙ ХАРЮУ

Тээсгэн холын бэлшээридэ малаа тууйжа гаргахынгаа урда тээ манай «Мир» колхозой малшад Хориин районойхидой үүсхэл уряае зүбшөөн хэлсэжэ, өөһэдынгөө арга боломжонуудые хаража үзөөд, дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаа һэн.

Жэшээлхэдэ, жэл бүри холын бэлшээридэ үхэрнүүдые адуулжа зуһадаг дүршэлтэй малшад Г. Г. Истариков, В. Д. Дымберов гэгшэд зунай һарануудта үхэр бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхэдэ 1100 граммһаа бага бэшээр нэмээхэ гэһэн уялга абаа. Мүн үниинэй малшад В. С. Жамбалов, Д. С. Астунов гэгшэд үхэрнүүдэйнгээ тус бүриин шэгнүүрые сүүдхэдэ 950 граммһаа доошо бэшээр нэмээхын түлөө оролдохо юм.

Иимэ үрэ дүнгүүдые түйлаха арга боломжо олонхи малшадтамнай бии. Жэшээнь, нёдондо зундаа колхозой хэдэн түрүүшүүл үхэр бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхэдэ 1000 үлүүтэй граммаар нэмэжэ, 1982 оной районой эрхим малшад гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртөө һэн.

Байгша ондо ажахын отделенинүүдэй 775 хашараг, гунжад холын бэлшээринүүдтэ зуһаха юм. Мүнөө Үргэдэй, Золтой гэжэ газарта түрүүшын хэдэн гүүртэ зөөжэ ошобо. Бүхы мал урид үбшэнһөө һэргылхэ, гуур хорхойһоо хамгаалха эмээр таригдаа, креолинаар угаагдаа, номерлогдоо, шэгнэгдээ. Холын бэлшээринүүдтэхи малай хорёо, һарабша, хүнүүдэй байха гэр гэхэ мэтэ урид заһабарилагдаа юм. Түмэр пеэшэн, лаампа носоохо солярка, тэжээлэй дабһан гэхэ мэтэ вертолёдоор абаашагдаа. Малшад хура бороодо үмдэхэ суба далабша, эдеэ хоолоор хангагданхай. Гүүртэ бүхэндэ транзисторна радиоприемник үгтэнхэй.

Баһал эдэ үдэрнүүдтэ ажахын адуушад Б. Д. Обоев, Н. В. Байминов гэгшэд 230 гаран адуун һүрэгые тууйжа ой тайгын, хадын хабшалай бэлшээридэ гараба.

Колхозой малшад, адуушад республикынгаа ойн баярай һайндэртэ зорюулагдаһан ажалай вахтада жагсанхай.

В. СЫРЕМПИЛОВ,
Түнхэнэй районой «Мир» колхозой түрүүлэгшэ.

РОССИН НУГА САБШАЛАН ДЭЭРЭ

СМОЛЕНСК. Смоленскэ областьдо тэжээл бэлэдхэхэ һара эхилээ. Наратай дулаан хура бороотой байжа, урдахи жэлнүүдэйхиһээ эртэ ногоон һайнаар ургаһан байна. Тусхай шэглэлтэй бригада болон комплекснууд тэжээл бэлэдхэнэ. Тэдэнэр 42 мянган тонно витаминаар баян ногооной гурил нөөсэлхые шиидэнхэй. Энэнь нёдондо жэлэйхиһээ 1,5 дахин ехэ болоно.

ИЖЕВСК. Удмуртын таряашад үбһэ хуряажа захалаа. Бетоноор хушагдаһан нүхэнүүдтэ сенаж дарагдана. Нёдондо жэлэй бүдүүн тэжээлые холимог силос бэлэдхэхын тулада хэрэглэнэ.

ЯШКУЛЬ. (Хальмагай АССР). Яшкульска районой ажахынууд уһалагдадаг таряалан дээрэ таримал ногоо түрүүшынхеэ сабшажа түгэсхөө. Тэдэнэр 13 мянган гектарай туд бүриһөө 40—50 центнер үбһэ абаа юм. Энэнь хараалагдаһанһаа ехэ болоно.

КАЗАНЬ. Татариин нуга сабшалангууд дээрэ олон жэлэй ногоо жэгдэ хуряана. 300 мянганһаа дээшэ гектар талмайн ногоое хоёр долоон хоногто хуряахые шиидэнхэй. Тэжээл бэлэдхэлгые тусхай һалбари болгон амяарлаһаниинь графигаа дүүргэхэдэнь туһа нэмэри болоно. Ажахынуудта оньһожоруулагдамал 800 бригада ба звено хүдэлнэ. Ногоо сабшахаһаа эхилээд, үбһэ һурилхэ хүрэтэр бүхы хүдэлмэриие тэдэнэр хамтын подрядаар дүүргэнэ. Ногоо үлеэлгэжэ хатааха арга хэрэглэгдэнэ, үбһэеэ ябтална.

ОРЕНБУРГ. Эндэхи нуга сабшалан дээрэ хэдэн мянган агрегат ба үбһэ хуряалгын машина тэжээл бэлэдхэжэ захалаа. 1,5 миллион гектар талмайн үбһэн хуряагдаха болоно. Май һарада дулаан, хура бороотой байжа, ногоон түргөөр ургаһан байгаа. Тэжээл бэлэдхэгшэдэй звенонууд ба бригадануудта городойхид туһална. Первомайска, Новоорско, Илекскэ районуудта тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэри илангаяа һайнаар ябуулагдана.

(ТАСС).

МАНАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

ТҮРҮҮШЫН БАТА АЛХАМУУД

Һүүлэй хоёр—гурбан жэлдэ республикын промышленностиин һара, квартал бүхэнэй дүнгүүдые харахада, Сэлэнгын туршалгын завод түрүү предприятинуудай тоодо саг үргэлжэ нэрлэгдэдэг болонхой. Эмхидхэгдэһээр тиимэшье удаан болоогүй аад, амжалтатай һайнаар хүдэлжэ эхилһэн тус предприятиин ажал хэрэг, саашанхи түсэбүүд тухай манай корреспондент энэ заводой директор А. И. Панченкотай уулзажа хөөрэлдэһэн байна.

Энэ хөөрэлдөөе танай анхаралда дурадханабди.

Асуудал: Промышленна предприяти бүхэн өөрын түүхэтэй, арадай ажахыда өөрын онсо удха шанартай байдаг гээшэ, Александр Иванович завод тухайгаа хөөрыт?

Харюу: СССР-эй промышленностиин министерствын захиралтаар Сэлэнгын ЦКК-гай талмай дээрэ 1980 оной мартын 28-да байгуулагдаһан манай завод малай фермэ дээрэхи ажалые оньһожоруулха гэһэн гол зорилготой юм. Хүдөө ажахын үйлэдбэриин ашаг үрые эрид дээшэлүүлхэ шэглэлтэйгээр хүдэлжэ эхилһэн заводтомнай малай тэжээл бэлдэхэ, эдеэлүүлхэ, һү һааха, уһа халааха болон бэшэшье олон машина, түхеэрэлгэнүүд бүтээгдэнэ гээшэ. Тиихэдэ бидэ түхеэрэлгэ болон машинануудаа өөһэдынгөө хүсөөр фермэ дээрэ тодхожо үгэхэ уялгатайбди.

Асуудал: Предприятиингаа түрүүшын алхамууд тухай хэдэн үгэ.

Харюу: Заводнай байгуулагдаһан сагһаа хойшо яһала һайн үрэ дүнгүүдые түйлаа. 1980—1983 оной туршада 1 миллион 350 мянган түхэригэй продукци гараһан, гансахан республика дотороо 260 мянган түхэригэй хабсаралгын хүдэлмэри хэһэн байнабди. Байгша оной түрүүшын һаранuудайшье түсэбүүд амжалтатай һайн дүүргэгдэв. Металлаар дуталдаагүй һаа, бүришье үндэр амжалта түйлагдаха һэн. Ушар юуб гэхэдэ, хабсаргалгада хэрэглэгдэдэг детальнууд анхан түсэбтэ ородоггүй аад, тоологдодог болоходоо материалнай хүрэхөө болижо, ажалыемнай нилээд һамшаагаа. Анхан жэлэй туршада 90 тонно металл хэрэглэгдэдэг һаа, мүнөө нэгэ һарын туршада 67 тонно гаргашалагдана ха юм. Тиимэһээ нилээн хойнотожо хэрэгтэй түмэрөөр хангагдаабди.

Асуудал: Мүнөө хэдэн янзын продукци гаргагданаб?

Харюу: Уһа халаадаг КМ-1600 түхэлэй котёл, мал эдеэлүүлхэ болон уһалха, мүн малай шанаржуулагдамал тэжээл хадагалха түхеэрэлгэнүүд эндэ үйлэдбэрилэгдэнэ. Үйрхэй тэжээл бэлдэхэ КОРК-15 түхэлэй 2 түхеэрэлгэ бүтээжэ, нэгынь Яруунын районой «Победа» колхозой, хоёрдохинень Хяагтын районой Мөөрөөшын совхозой фермэнүүдтэ тодхожо байнабди. Тиихэдэ малда тэжээл онсолон хубаадаг ВПУ-11 түхэлэй түхеэрэлгэ бүтээжэ, тодхожо үгэхэ 84 захил хүдөө нютагуудһаа ерэнхэй.

Асуудал: Туршалгын завод түрүүшынгээ алхамуудые хэжэ байгаашье һаа, хүдөө ажахын хүгжэлтэдэ хубитаяа яһала оруулалсажа эхилһэниинь һайшаалтай. Эдэ түйлалтанууд—предприятиин түүхын түрүүшын шатанууд. Саашанхи хүгжэлтэ тухайнь хөөрыт?

Харюу: Хүдөө ажахын хүгжэлтын горитойхон түлхисэ болгохын түлөө заводые мүнөө үе сагай үйлэдбэриин эрилтэнүүдтэ гүйсэд харюусама предприяти болгохо ёһотой. Тиихын түлөө заводой талмай үргэдхэжэ, капитальна барилга үргэнөөр хэхэ, хамһабариин ажахы шадамараар эрхилхэ шухала. Энэ талаар тусхай проект—түсэбүүд зохёогдонхой. Жэшээнь, 1990-ээд онуудта заводой нэгэ жэлэйнь үйлэдбэриин хүсэн 10,4 миллион түхэригтэ хүрэхэ юм. Тэрэ үедэ предприятимнай термохимическэ аргаар һолоомо болбосоруулха 8 миллион 890 мянган түхэригэй РТК-5, 1 миллион 660 мянганай технологическа түхеэрэлгэнүүдые бүтээхэ, мүн 1 миллион 600 мянган түхэригэй хабсаралгын хүдэлмэри хэхэ аргатай байха. Тиихэдэ 140 мянган түхэригэй запчастьнууд, арадай үргэн хэрэглэмжын 460 мянганай эд бараан гаргагдахаар, мүн 135 мянган түхэригэй бэшэчье хүдэлмэри тэрэл 1990 оной туршада хэгдэхээр хараалагдана. Гэхэтэй хамта, жэшээнь, 1988 оной туршада 5 миллион түхэригэй продукци гаргаха гэжэ түсэблөө һаа, дээдэ гарай 500 мэргэжэлтэд хэрэгтэй болохо гэжэ харааһаа алдаха хэрэггүй.

Асуудал: Кадрнуудые бүридхэхэ талаар ямар хэмжээнүүд абтанхайб?

Харюу: Мүнөө заводтомнай ойройдоо 110 хүдэлмэришэд, тэдэнэй тоодо инженерно-техническэ 32 хүдэлмэрилэгшэд тоологдоно. Тиимэ ехэшье коллектив бэшэ гээшэ заб даа. Теэд дан багашье бэшэ. Заводой урган хүгжэхэ бүри мэргэжэлтэд болон хүдэлмэришэд олошорхо. Мүнөө бидэ сэрэгэй албанһаа ерэһэн гү, али дунда һургуули дүүргэһэн залуушуулые ПТУ-да, мүн заводтоо 6 һараһаа 2 жэл хүрэтэр һургажа ажалда абанабди. Саашадаа мэргэжэлтэдээр дутахагүйн тула ажаһуудалай бүхы эрилтэнүүдтэ харюусама һайн байра бариха хэрэгтэй. Тиимэһээ бидэ һаяын сагта 32 айл бүлын ажаһууха байрын гэр, 240 хүнэй хамтын байра барихаар түсэблэнэбди. Тиихэдэ Кабанскын районды хэрэглэгдэдэг 1,2 поясной коэффициентые 1,4 болотор дээшэлүүлхэ, мүн бэшэшье урмашуулгын хэмжээнүүдые бэелүүлхээр хараалагдана. Юрэдөө, гүрэн түрынгөө, коммунис партиингаа туһаламжаар бидэ, СССР-эй Эдеэ хоолой программые бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэ горитойхон хубитаяа оруулалсахын түлөө бүхы хүсөө элсүүлэн оролдохобди.

ҮҮСХЭЛ ГАРГАҺАН РАЙОНДО

АРГА БОЛОМЖОНУУД ЭЛИРҮҮЛЭГДЭЭ

Партиин XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай май, ноябриин (1982 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүд дотор хүдөө ажахын саашанхи хүгжэлтын асари ехэ түсэбүүд хараалагданхай. Эндэ мал ажалай продукци ехээр үйлэдбэрилжэ, шанарыень эрид һайжаруулха, мүн ажалай журам саашадань бэхижүүлхэ тухай дэлгэрэнгыгээр хэлэгдэһэн байха юм. Партиин эдэ бүхы шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ талаар Хориин районой һү һаалиин фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд энэ жэлэй эхинһээ эршэтэ ажалайнгаа абьяас алдангүйгөөр, габшагай шангаар хүдэлжэ байна. Энээн тухай тээмэндэ партиин Хориин райкомой, «Шэнэ Үдэ» газетын редакциин үүсхэлээр эмхидхэгдэһэн түрүү һаалишадай заншалта уулзалга дээрэ онсо тэмдэглэгдээ бэлэй. Тус уулзалгада районой ажахынуудай ахамад зоотехнигүүд, һү һаалиин фермэнүүдые даагшад, районой эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд хабаадалсаа һэн.

— Үнгэрһэн жэлэй хугасаада районой совхозуудай һаалиин фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд эмхитэй һайнаар хүдэлһэнэй ашаар тугал абаха, һү һааха түсэбүүдээ үлүүлэн дүүргэжэ шадаһан байна. Тиин гүрэндэ 44 мянган центнер һү тушааха даабаряа 4410 центнерээр үлүүлээ. Эндэ Үдын, Анаагай, Хасууртайн совхозуудай һаалишад горитойхон хубитаяа оруулаа юм. Район дотор үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2000 килограммһаа дээшэ һү һаагшадай зэргэ улам олон боложо байһандань баясамаар. Нёдондо районой һаалишад үнеэн бүриһөө 1653 килограмм һү һаагаа гэхэ гү, али һү шэмыень урзанданайхиһаа 103 килограммаар дээшэлүүлээ. Энэ уулзалгадаа бидэ саашанхи хараа түсэбүүдээ тодорхойлхоһоо гадна элирүүлэгдэһэн дутагдалнуудаа усадхаха, ажалай журам бэхижүүлхэ тухай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ болонобди, — гэжэ «Шэнэ Үдэ» газетын редактор Е. Б. Манзаев суглараашадта хандан хэлээ бэлэй.

Районой ажахынуудай 126 һаалишанай 31-иинь үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2 мянган килограммһаа дээшэ һү һаахаһаа гадна тугал олоор түлжүүлжэ шадаһан байна. Илангаяа Үдын совхозой Баруун Хасууртайн, Баян голой, «Георгиевский» совхозой Амгалантын фермын һаалишад ехэ амжалтатай.

Һү һаалиин фермэнүүдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Дээдэ-Тайлсын совхозой һаалишан, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат М. И. Гарист, «Георгиевский» совхозой М. К. Катина, М. Д. Ширапова, Үдын совхозой Г. Ж. Базарова, М. Д. Банзаргашеева, А. А. Левукова, Хасууртайн совхозой Г. И. Серпионова гэгшэд онсо шалгарна.

Нэгэ адли эрхэ байдалда ажаллабашье, олохон һаалишад биратай дүнгүүдые туйлаагүй. Жэшээлбэл, «Георгиевский» совхозой түрүү һаалишан М. К. Катинагай жэлдээ бүл үнеэдэйнгээ тус бүриһөө дунда зэргээр 3200 килограмм һү һаахада, эндэхи фермэнүүдэй олохон һаалишад үнеэн бүриһөө ойролдоол 1300 килограмм һү абаһан байна. Тиихэдэ Анаагай совхозой Онцноборскын, Буламай, Хүрбын совхозой Тээгдын, Могойн, Хүлэй совхозой фермэнүүдтэ һү багаар һаадаг һаалишад захаһаа бии.

Һаалишадай хэһэн ажалай дүнгүүдые зэргэсүүлэн харахада, түрүү дүй дүршэл, онол арга үргэнөөр нэбтэрүүлжэ, дутагдалнуудаа усадхажа, бии байгаа арга боломжонуудаа ашагтайгаар хэрэглэхэ, мүн ажалай журам бэхижүүлжэ, коллективэй ажалые зүбөөр эмхидхэхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагданагүй гэжэ тэмдэглэмээр.

Үнгэрэгшэ намар Хяагтын районой Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой һү һаалиин фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй үүсхэлые һайшаан дэмжэхэдээ, Хориин районой һаалишад үбэлэй һарануудта үнеэн бүриһөө 1200 килограммһаа бага бэшэ һү һаахаар уялга абаа бэлэй. Мүнөө районой һаалишад хэлэһэн үгэдөө хүрэхэһөө гадна, зунай бэлшээриин үедэ һү ехээр һаахаар республика дотороо үүсхэл гарганхай, хамаг хүсэ шадалаа элсүүлэн ажаллажа байна. Үдын, Хүрбын, Хасууртайн совхозууд гүрэндэ һү тушааха нэгэдэхи кварталайнгаа түсэбүүдые сүм дүүргэнхэй.

— Үдын совхозой Баруун-Хасууртайн фермын коллектив энэ жэлдэ урдынхиһаа бүри һайнаар хүдэлмэрилжэ байна. Үбэлжэлгын үедэ үнеэн бүриһөө 1500 килограмм һү һаахаар абаһан уялгаяа дүүргээбди. Үбэлдөө үбһэ тэжээл хэзээ хэзээнэйхиһээ элбэг байгаа. Тэжээлээ һайнаар буйлуулжа, малдаа эдюулээбди. Мүнөө зундаа һү ехээр һаахын түлөө бэлэдхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулнабди. Нажарай һарануудта үнеэн бүриһөө 1000 килограмм һү һааха зорилгоёо заабол бэелүүлхэбди, — гэжэ үниинэй һаалишан Ханда Цыдыповна Митыпова хэлээ һэн.

Валентина Юрьевна Набережная Хасууртайн совхоздо һаалишанаар хүдэлдэг юм. Энэ нүхэрнай залуушуулые ажалда дуратайгаар һурган хүмүүжүүлдэг үниинэй һаалишан гээшэ. Хасууртайн совхозой һаалиин фермэдэ залуушуул олоороо хүдэлмэрилдэг. Тиин үниинэй һаалишад залуушуулда дүй дүршэлөө дамжуулан үгэдэг заншалтай.

Нёдондоной энэ үесынхитэй сасуулбал, тус совхоздо һаалиин нилээд дээшэлээ. Ушарынь хадаа һаалишадай дунда социалис мүрысөө үргэнөөр эмхидхэхэдэ һайн дүн туйлагдана. Мүрысөөнэй дүнгүүд саг болзортоо соголог-дожо мэдээсэгдэнэ. Һүүлэй үедэ коллективэй гэшүүн бүхэн ажалай журам бэхижүүлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг болонхой.

— Үнгэрэгшэ зун ажахымнай үбһэ тэжээл хэзээ хэзээнэйхиһээ ехээр бэлэдхэжэ абаа бэлэй. Зүгөөр һурилэгдэһэн үбһэнэймнай эхэнхи хубинь муу шанартай байгаа юм. Гадна дарагдаһан силос, сенажай шанар баһал барагүй байшоо. Тиимэһээнь үбэлдөө бүхы тэжээлээ шанаржуулан буйлуулаад, малдаа эдюулээбди. Энээнэй ашаар үнеэдэй һү шэмэ дээшэлээ гэээшэ. Мүнөө бидэ һү һаалияа доошолуулхагүйн түлэ али бүхы арга боломжоёо гүйсэд хэрэглэхые оролдонобди. Зуһаландаа нүүжэ гарахаар бэлдэхэдээ, тэндээ тэжээлэй цех хүдэлгэхэ хүсэлэнтэйбди. Гүрэндэ һү тушааха хахад жэлэймнай түсэб һаалдаа дүүргэгдэхэ, — гээд Хасууртайн совхозой зоотехник Розалия Васильевна Бадмаева мэдүүлээ һэн.

Элэ үдэрнүүдтэ районой һаалиин фермэнүүдэй коллективүүд зунай һарануудта һү ехээр һаахаар абаһан уялгаяа сүм дүүргэхээр эрмэлзэнхэй ажаллана. Зуһаландаа гараһан зарим фермэнүүдтэ тэжээлэйнь цех хүдэлгэгдэнэ. Талха тариянай зүйл һолоомонтой, муу шанартай үбһэнтэй холижо буйлуулна. Бэлшээриин ногооной үшөө һайнаар ургаагүй мүнөө сагта малдаа нэмэлтэ тэжээл эдюулһэнэй ашаар һү һаалияа доошолуулнагүй ха юм. Районой бусад коллективүүд иимэ онол арга үргэнөөр хэрэглэхэ зэргэтэй. Хэрбээ бии байгаа арга боломжоёо дүүрэнээр ашаглабал, хараалһан зорилгоёо сүм бэелүүлжэ шадаха байна ха юм.

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

ХҮНДЭТЭЙ ХҮДЭЛМЭРИШЭН

КОММУНИСТ ТУХАЙ хөөрөөн

Клюевкэ һуурин уруу ошоһон харгы. Уданшьегүй үйлсэнь эхилжэ, түрүүшын айлнууд танигые угтаха. Эгээл гол үйлсын захын гэрнүүдэй нэгэндэ «Клюевскэ леспромхозой хүндэтэ хүдэлмэрилэгшэ Рамазанов Мдерис Каюмович эндэ ажаһуудаг» гэһэн барламал бэшэгтэй самбархан углуудань дээрэ хадаатай байха.

Мдерис Каюмовичһаа гадна, энэ предприятиин үшөө дүрбэн хүдэлмэришэд иимэ магтаал солодо хүртэнхэй юм. Эдэнэр наһажаал боложо ябаһан, ажалай дүршэлөөр баян, үнэн сэхэ, габшагай шумууһан хүнүүд гээшэ.

Рамазановай нэрые энэ бэшэг соогоо түрүүлэн дурдаһан тула тэрээн тухай эндэ богонихоноор хөөрэхэ хүсэлэн түрэнэ. Мдерис Каюмович таби хүрэхэеэ ябаһан ажалша хүдэр хүн юм. Тэрэ Московско областиин Клин городто хүдэлмэришэн айлай бүлэдэ түрөө һэн. Эсэгэ оронoo хамгаалгын дайнай эхилхын урдахана эсэгэнь наһа барашоо. Эхэ, эгэшэ ба балшархан Мдерис гурбуулан үлөө бэлэй.

Уданшьегүй немец фашистнар манай Эхэ орондо дайгаар булимтаран орожо, һүрөөтэ үдэрнүүд үзэгдэжэ захалба. Фронтдо дүтэ оршон ажаһууһан байһан нютагуудай сэрэгтэ татагдаагүй хүн зониие, үхибүүдые зүүлжэнь нүүлгэхэ ехэ хүдэлмэри эхилээ һааб даа. Тиигэжэ Рамазановтан түрүүн Волго мүрэнэй зүүн бэедэ асарагдаа һэн, удаань Клюевкэ тосхон нүүжэ ерэхэ баатай болоо. Иигэжэ энэ һуурин Мдерисэй хоёрдохи түрэл нютагынь болоһон шуу.

Мдерис 1944 ондо тосхонойнгоо һургуулиин нэгэдэхи классай һурагша болоо. Теэд зургаадахиһаа саашаа һураха арганъ тулгардаа. Эхын хүдэлжэ олоһон бишыхан салингаар гурбууланайнгаа хэрэглэмжые хангахань хүшэр болоо. Сагай эрхэ байдал тиихэдэ хүндэ байгаа даа. Эдир Мдерис Клюевскэ модоной заводто хүдэлхөөр абтажа, модо хюрөөдэдэг газарта мори туудаг ажалтай болобо. Тиигэбэшье үдэшын һургуулида ябаа. Удаань пилорамада хүдэлөө, 1967 онһоо эхилжэ, олон жэлэй туршада крановщик болоод ажаллаһан юм.

Үнэн сэхэ, ажалша бэрхэ, ямаршье хүдэлмэриһөө тунхаридаггүй һэн тула коллектив соогоо хүндэтэйшүүлэй зэргэдэ жагсаа. Хүдэлхынгөө хажуугаар коллективэй ниитын ажабайдалда эдэбхитэй хабаадалсадаг юм. Ниитын ямаршье даабари саг соонь, жэншэдгүй дүүргэдэг шанга журамтай хүн шуу. Арбан дүрбэтэйдөө ВЛКСМ-эй гэшүүн болоһон эдэбхитэй комсомолец Мдерис Каюмович 1967 ондо Коммунис партиин гэшүүнээр абтаха зол хубитай байгаа.

Тэрэл жэлһээ хойшо коммунист Рамазанов леспромхозой партбюрогой гэшүүнээр таһалгаряагүй һунгагдаһаар. Мүнөө үедэ тэрэ КПСС-эй райкомой гэшүүнэй, цеховэ парторганизациин секретариин, арадай хиналтын гол бүлэгэй түрүүлэгшын харюусалгата даабаринуудые нэрэдээ хүрэмөөр дүүргэжэ ябана.

Үшөө тиихэдэ профсоюзай обкомой гэшүүнээр, Бабушкинай городской Соведэй депутадаар, областной, районно партийна организацинуудай конференцинүүдэй делегадаар нэгэнтэ бэшэ һунгагдаһан ушар хадаа нүхэр Рамазановай олондо хүндэтэй ябадагые, эсэшэ, сусашагүй ниитын ажал ябуулгые үндэрөөр сэгнэһэн баримта болоно бшуу.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлэй медаль, Ажалай Алдар Солын III шатын орден, 1980, 1981, 1982 онуудай социалис мүрысөөндэ илагша гэһэн тэмдэгүүд, «Арбадахи табан жэлэй ударник» гэһэн тэмдэг, хэдэн олон Хүндэлэлэй грамотануyд Мдерис Каюмовичай али зэргэ габшагайгаар, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллажа ябадагые мүн лэ гэршэлнэ гээшэ.

Рамазановтанай түрэһэн, хүмүүжүүлһэн, ажалай арюун аад, ута замда гаргаһан дүрбэн басагадые хараа хадаа, ажал хэрэгээрнь һонирхоо хадаа одоо ёһотоор лэ омогорхохо байхат. Наймаалагша, агроном, медсестра, һүнэй промышленностиин мэргэжэлтэ—энэл даа үхибүүдэйнь шэлэн олоһон ажалайнь эхин харгы.

В. ЦИБИН,
КПСС-эй Кабанскын райкомой инструктор.

Иван Иванович Рябов «БАМтоннельстрой» трестын 2-дохи автобазада жолоошоноор хүдэлдэг юм. Ажалай горитой дүй дүршэлтэй болоһон энэ хүн даалгагдаһан техникэдээ тон гамтайгаар хандажа, халаанайнгаа даабаринуудые холо үлүүлэн дүүргэдэг байна. Хойто-Байгалай шэрүүн уларилтай эрхэ байдалда түргэнөөр дадаад, БАМ дээрэ эгээл үга болохо Хойто-Муяын тоннелиин барилгада хабаадалсадаг. уялгануудаа үнэн сэхээр дүүргэдэг юм.

Н. ЕФИМОВЭЙ фото.

УРАН ЗОХЁОЛШОДОЙ ХОЛБООНДО

Буряадай АССР-эй Уран зохёолшодой холбоондо нээмэл партийна суглаан һаяхан боложо, Москвада болоһон литературын болон искусствын үдэрнүүдтэ манай уран зохёолшодой хабаадаһан тухай тоосоон шагнагдаба. Буряадай АССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин түрүүлэгшэ Н. Г. Дамдинов Москвада болоһон литературын болон искусствын үдэрнүүд тухай, тэндэ уран зохёолшодой хэһэн хүдэлмэри тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэһэн байна.

Уран зохёолшо Ц. Р. Галанов, республикын арадай поэт Ц-Д. Д. Дондокова, Буряадай АССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин түрүүлэгшын орлогшо, поэт Ч-Р. Н. Намжилов, Буряадай АССР-эй Уран зохёолшодой холбооной партийна организациин секретарь, поэт Л. Д. Тапхаев гэгшэд өөһэд өөһэдынгөө һанамжануудые хэлээ, һонин зүйлнүүдые хөөрөө.

Гадна литературын болон искусствын үдэрнүүдэй Москвада боложо байха үедэ зарим зохёолшод БАМ-ай участогуудта болоһон хэмжээ ябуулгада хабаадаһан байгаа. Жэшээнь, Тындэдэ залуу зохёолшодой семинар зарлагдажа, уран зохёолшо Г-Д. Дамбаев тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадаа.

ВЛКСМ-эй ЦК-гай агитпоезд БАМ-ай Буряадай участогто ерэһэн юм. Поэдүүд В. Липатов, Б. Жигмытов гэгшэд тэрэнэй бүридэлдэ оролсожо, Хойто-Байгалһаа Хойто-Муя хүрэтэр аяншалжа, түүхэтэ түмэр замай барилгашадтай уулзаа.

Суглаанай түгэсхэлдэ Уран зохёолшодой холбооной правлениин түрүүлэгшэ, Буряадай арадай поэт Н. Г. Дамдинов уран зохёолшо Даша-Дэмбэрэл Дугаровта СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной билет баяр ёһолоной оршон байдалда баруулба.

Ц. ЦЫРЕНОВА.

БАМ-ай ШУХАЛА УЧАСТОГТА

В. Г. БИРЮКОВ,
КПСС-эй Буряадай обкомой секретарь

Байгал-Амарай түмэр замай урда урдаһаа дабшажа ябаа баруун болон зүүн участогуудай хоорондохи зай майн эхиндэ 450 километр болотороо хоробо. Ерэхэ жэлэй октябриин һүүл багаар Буряад ороной газар дээрэ тэдэ уулзаха юм. Түмэр замай хажуугаар, гүн тайгые һэтэлэн, автомобильна харгы баригдаа. Тэрэнэй дээгүүр, БАМ-ай «хоёрдохи дабхар» гэжэ нэрлэгдэһэн, хүсэ ехэтэй ЛЭП Усть-Илимскэ ГЭС-һээ татагданхай. Энээнгүйгөөр мүнөөнэй түмэр замай хүдэлжэ шадахагүйнь эли ха юм.

БАМ-ай түлхюурнүүд мүнөө Буряад орондо гэжэ хэлсэдэг болонхой. Үнэхөөрөөшье уула хаданyудай гүн соогуур 27 километрһээ дээшэ утатай түмэр замай зургаан тоннель малтагдажа байнхай. Энэ участогта 475 бага, 95 дунда болон 14 томо хүүргэнүүд баригдаха, харгын далан бодхогдожо, 90 миллион шахуу кубометр хайр шорой адхагдаха, Северобайкальск хото, түмэр замай 9 станци, 22 разъезд болон промышленна, элшэ хүсэнэй, соёлой ажаһуудалай, коммунальна ба бусад олон тоото объектнүүд баригдаха юм. Бүхы энэ хүдэлмэриин ниитэ хэмжээ мүнгэн дээрэ тоолобол, БАМ-ай барилгада хараалагдаһан бүхы капитальна һомололгонуудай гурбанай нэгэ хуби тухай болохо байна бшуу. Эдэ бүгэдэ хадаа ажалша коллективүүдэй ажал ябуулгада өөрынгөө нүлөө үзүүлдэг байна.

ПАРТИЙНА НҮЛӨӨГЭЙ ХҮСЭН

Түмэр замые али бүхы талаарнь ашаглалгада бэлдэлгэ, хүдэлмэри түргэдхэлгэ болон тэдэнэй үнэ сэнгые хямдаруулга — эдэл зорилгонууд түрүүшын ээлжээндэ табигдана гээшэ. Тиимэһээ ганцашье таһалдал бэшэ, харин али болохо гээгдэлгэ хүн зоной һанаа зободог. Эндэ һая «Нижнеангарсктрансстрой» трестын 581-дэхи СМП-гэй рельс хабсаргагшадай бригадир А. Бондарь «БАМстройпуть» трестын 596-дахи СМП-дэ хүдэлдэг нүхэр болохо И. Варшавскида хандахадаа, иигэжэ хэлээ бэлэй: «Бидэнэй хоорондохи зай хорожол байна. Нёдондо жэл таанадай табиһан зуун табин километр булад рельснүүд манай һанаанда байдаг гээшэ. Тэрэ мүрысөөнэй договор бидэнэй баталһан сагһаа хойшо ухаан бодоһоомнай гарадаггүй. 1984 оной октябриин 29-дэ уулзахын тула энэшье, тэрэшье талаһаа эды шэнээн километр түмэр зам табихабди гэжэ тиихэдэ түсэблөө бэлэйбди. Харин хараалагдаһан эршэмнай мүнөө дээрээ бүтэжэ үгэнэгүй. Юуб гэхэдэ, шпаланууд саг соогоо асарагданагүй». Тиихэдэ эдэ түрүү бригадануудай хоорондохи мүрысөөндэ И. Варшавскиин бригадын коллектив илажа гараһан байгаа.

Рельс табигшад ганцашье гомдоод байгаагүй, харин хэмжээнүүдые абаһан байна бшуу. Партийна организациин үүсхэлээр тэдэ Тайшедэй шпала бэлдэдэг заводто «Парткомой зүблөөн» гэжэ зүжэг харуулхыень өөрынгөө театр эльгээһэн байха юм. Тиихэдэ тэндэхид ганцал альга ташалгаар харюусаагүй юм. Тэрэл һүниндөө Буряадай участок руу шпалануудые тээһэн вагонууд гараа бэлэй.

Энээн тухай би дэмы хөөрэнэгүйб. Энэ «зүблөөн» ондоохон удхатай байгаа бшуу. Тэрэмнай партийна нүлөөгэй хүсые эли тодоор харуулна гээшэ. Тиихэдэ тэрэниие ганцал театрай зүжэгөөр дамжуулан мэдэрхээр бэшэ ааб даа. Ангаркан — Окусикан — Муякан гэһэн участогта, 34 километрэй зайда гол харгы табигдаагүй байгаа бэлэй. Энээн тушаа «Нижнеангарсктрансстрой» трестын партийна-ажахын эдэбхитэдэй суглаан дээрэ шанга хөөрэлдөөн болоһон юм. Богонихон болзор соо тэрэниие хүсэлдүүлхэ гэһэн шиидхэбэри нэгэн дуугаар тэндэ абтаа һэн. Тэрэнэй һүүлээр удангүй түрүүшын поезд Хойто-Муяын хада дабажа, Северомуйск хүрэжэ ерээ бэлэй.

Хойто-Муяын тоннелиие баруун талаһаань малтажа байгаа тоннельнэ 22-дохи отряд бии болоһоор табан жэл үнгэрбэ. Эндэ зургаадахи хүн бүхэниинь коммунист гү, али КПСС-эй гэшүүндэ кандидат байха юм. Имагтал тэдэ бүхы хүдэлмэридөө эрхим жэшээ харуулжа ябадаг. Отрядтахи шухала нэгэшье хэрэг тэдэнэй эгээл эдэбхитэй хабаадалгагүйгөөр бүтэдэггүй гээшэ. Эгээл хүндэ хүшэр участогуудта хододоо түрүү зэргэдэ ябаха, өөрынгөө жэшээгээр бусадые дагуулха —энэл даа тэдэнэй уряа. Партийна организациин эсэшэгүй хүсэл оролдолгын ашаар энэ отрядай бүхы шатануудай хүдэлмэридэ ажалай тодо һонор эршэ, бзе бэедээ туһалалсалга тогтонижонхой. Һайнаар эмхидхэгдэһэн социалис мүрысөөн хадаа энэ түрүү коллективэй бүхы гэшүүдэй зохёохы эдэбхи үүсхэлые хүгжөөхэ үргэн ехэ арга боломжо нээжэ үгэнэ.

581-дэхи СМП-дэ ажалай бүтээсэ һүүлшын табан жэл соо дүрбэнһөө дээшэ дахин ургаһан байна. Энэ хүгжэлтын арга нүхэсэлнүүдэй тоодо коммунистнуудые зүбөөр хүбаа-рилан табиха «ябадалые» түрүүлэн би оруулха байнаб. Эндэ партийна долоон бүлэг байгуулагданхай. Тэдэнэй эгээл хүсэтэйнь түмэр зам табижа байһан гол шухала прорабска участок дээрэ хүдэлдэг юм. Барилга-хабсаралгын поездэдо партийна бюрогой үүсхэлээр бэелүүлэгдэжэ байгаа бригадна подрядай онол аргые үргэнөөр нэбтэрүүлгэ хадаа кадрнуудай ажалда олоор оролго, гаралга усадхажа, ажалай бүтээсэ нилээд дээшэлүүлжэ шадаа. Түрүүлэн энэ онол аргые А. Бондариин, В. Бритиковэй, В. Левченкын хүтэлбэрилдэг бригаданууд хэрэглэжэ эхилээ һэн. Байгша ондо 581-дэхи СМП-дэ хэгдэһэн хүдэлмэриин бүхы хэмжээнэй гурбанай хоер шахуу хубинь бригадна подрядаи гуримаар бүтээгдэһэн байна бшуу.

Гарай ажал оньһожоруулха талаар коммунистнууд ехэ хүдэлмэри ябуулна. Тэдэнэй эдэбхитэй хабаадалгатайгаар шпалануудта рельс хадаха хүсэ ехэтэй бааза байгуулагдаа. Ашаалха, буулгаха хүдэлмэри, материалнуудые ябуулха ба хабсаргагдаха газартань зөөхэ ябадал оньһон механизмын хүсөөр хүдэлнэ. Рельснүүдые нугалха хүдэлмэри мүнөө ПРМ гэжэ машинын — гарай домкрадуудай орондо хэрэглэдэг машинын хүсөөр хэгдэнэ. Тиигэжэ хүдэлмэри түргэдхэгдөө, шанарынь һайжараа. Электро-блансировочно машинанууд үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Оньһожоруулагдамал цементын склад баригдаа.

«БАМтоннельстрой» трест һайнаар хүдэлжэ байнхай. Гэбшье газар доро ажал хэдэг барилгашад Хойто-Муяын тоннель соо газар малтаха хүдэлмэриингөө тусхай зорилготой программа дүүргэжэ шадаагүй. Юундэб гэхэдэ, газарай гүн соо хэдэн миллион жэлэй саада тээ бии болоһон Ангарканай газарай ганталга гэдэг проходчигуудай замдань дайралдаһан байна бшуу. Байгаалиин һанагдаагүй энэ ушаралтай уулзалга аюултай хүшэр байгсе, тоннель руу шулуу шоройтой уһан үерлэн ороһон байха юм. Мүнөө, байгаалиин энэ ушартай тэмсэлэй дүүрээд байхада, тоннель малталга улам түргэдхэхэ гэһэн гол зорилго гаража ерэнэ. Коммунистнуудай уряагаар энэ коллектив оньһожоруулагдамал хушалтагүйгөөр һара бүри 70 метр газар малтаха гэжэ шиидэһэн байна. Энээнтэй хамта ханануудынь шэрэм бухэлэлтэнүүдээр бэхилэгдэхэ байна. Энэмнай урдань хараалагдаһан ажалай бүтээсэһээ 3-һаа үлүү дахин ехэ болоно. Элдэб асуудалнуудые шиидхэхэдээ үг үнгиинь ойлгохо, һайн һайхан үүсхэлнүүдые дэмжэхэ, барилгын эршэ түргэдхэлгэдэ туһалха, үнэ сэнгыень хямдаруулха, түмэр харгые ашаглалгада комплексно ёһоор бэлдэхэ талаар партийна организациин үүсхэлтэ хүдэлмэриин иимэ жэшээнүүдые олоор дурдажа болоно. БАМ-ай Буряадай участогай барилгашадай дунда Ажалша коллективүүд тухай Хуулиин проект ехэ һонирхол татаа. Тэрэнэй гол дүримүүдые халуунаар дэмжээд, ажалшад өөһэдынгөө нэмэлтэнүүд болон тодорхойлгонуудые, мүн тиихэдэ коллектив дотороо хүдэлмэриин эмхидхэл һайжаруулгада, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгэдэ, ажалай болон үйлэдбэриин журам бэхижүүлгэдэ, объектнүүдые ашаглалгада оруулгые түргэдхэлгэдэ шэглүүлэгдэнхэй тодорхой дурадхалнуудые оруулаа.

ХОЛЫЕ ХАРАХА ХЭРЭГТЭЙ

Юунһээ эхи табихаб гэжэ зүбөөр тодорхойлбол, партийна комитет барилгын ашаг үрые дээшэлүүлгэдэ эршэ түгэсөөр нүлөөлжэ шадаха юм. Байгал-Амарай түмэр замай барилгада өөрынгөө һуури тодорхойлходоо, партиин обком ганцашье барилга түргэдхэхэ, тэрэнэй үнэ сэн доошолуулха, саг үргэлжын ашаглалгада харгыгаа али бүхы талаһаань бэлдэхэ хэрэгэй шухала байһанһаа үндэһэлөөгүй байха. БАМ-ай барилга хадаа энэ түмэр зам шадар оршодог айхабтар ехэ газарые ажахын талаар эдэбхитэйгээр ашаглалгын оройдоол эхин шатань болоно ха юм. Тиимэһээ партиин обком холын хараатай шухала асуудалнуудта, тусхайлбал, эдэ нютагуудай улам олошоржо байгаа хүн зониие эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хангаха асуудалда, онсо анхарал хандуулна. СССР-эй АН-ай СО-гой Промышленна үйлэдбэриин экономико болон эмхидхэлэй институдай тодорхойлһон дүнгүүдэй ёһоор, Забайкалиин хойто зүгтэ 1990 ондо 150 мянган хүн ажаһуухаар багсаагдана. Тиигэжэ тэдэнэй тоо хэдэн дахин олошорхо байна бшуу. Эдеэ хоолой продуктнуудые хэрэглэмжэ: хартаабха болон овощ—15 мянган тонно хүрэтэр, һү — 60 мянган тонноһоо дээшэ, тэрэ тоодо 24 мянган тонно сэбэр һүн, мяха — 13 мянган тонно, үндэгэ 47 миллионһоо дээшэ хүрэтэр ургаха юм. Эдэ бүгэдые партиин обком, СССР-эй Эдеэ хоолой программые бэелүүлгэтэй холбоотой хэмжээ ябуулгануудые зохёон табихадаа, хараадаа абаа.

СИБИРИИН ГОЛ МҮРЭНҮҮДТЭ ХЭРЭГЛЭГДЭХЭ

150 жэлэй саада тээ манай түби дэлхэй дээрэ булад замууд гүргэнөөр баригдажа эхилһэн түүхэтэй. Паровоз хадаа үнгэрһэн зуун жэлнүүдэй һүлдэ тэмдэгүүдэй нэгэниинь болоно. Манай үдэрнүүдтэ хоолой соргонууд энэ үүргые дүүргэнэ. Түрүүндээ уһа дамжуулха зорилготойгоор тэдэ зохёон бүтээгдэһэн аад, һүүлдэ нефть ба газ тэрээгээр дамжуулагдадаг болоо. Мүнөө хэдэн зуугаад ба мянгаад километртэ шэнгэн үтэгжүүлгэ, химическэ реагентнүүд, үнгэрхэдөө уһантай холиһон нүүрһэн мэтын хатуу материалнууд сорго хоолойнуудаар дамжуулагдана. Ашаатай контейнернүүдые шахагдаһан агаараар байраһаань хүдэлгэхэ хоолой сорго туршагдаһан байна. Ерээдүйдэ зайн галай лини холын зайда элшэ хүсэ дамжуулхаа болихо, шэнгэн водород дамжуулха хоолой сорго гол үүргэ дүүргэдэг болохо.

Тиимэһээ манай үдэрнүүдтэ хоолой соргонуудые бариха техникын шухала удха шанарые хэрэгсээнгүй байжа болохогүй. Сибирь Баруун Европо хоёрой хоорондо баригдажа байһан газ дамжуулха хоолой сорго дээрэ хүдэлдэг машинанууд заводой цехүүдтэл жэгдэ һайнаар ажалладаг. Ой модошье, жэгдэ бэшэ газарай нюруушье тэдээндэ һаад түбэг болодоггүй. Намаг налхи газарай горитой тойбо татадагшье һаань, тэдэниие үбэлдөө дабадаг байха юм. Харин гол мүрэнүүд дээгүүр яажа хүдэлдэг гээшэб? Гол мүрэнэй һабые хүндэлэн нүхэ малтажа шададаг машинанууд бии аад лэ, гэдэнэр Европын гол мүрэнүүдтэл һайн юм. Сибириин гүнзэгы, ехэ ба түргэн урадхалтай гол мүрэнүүдтэ бүри хүсэтэй техникэ хэрэгтэй байна.

Австриин гүрэнэй судна бүтээлгын «Линц-Корнейбург» нэгэдэлэй стапелиин дэргэдэ һая сугларһан хүнүүдтэ энээн тухай һайн мэдээжэ байгаа. Советскэ Союзай захилаар австриинхидай бүтээдэг үзэмжэтэй гоё теплоходуудта орходоо тад ондоо, хараха янзада жэгтэй судна уһанда табигдахаар бэлэн болгогдоод, урдамнай зогсожо байгаа һэн. Ямар зорилготойгоор бүтээгдэһэн техникэ гээшэб гэжэ яашье таахын аргагүй һэн. Австриин инженернүүд болон хүдэлмэришэдэй бүтээһэн гүнзэгы уһанда хүдэлхэ «Байгал» гэжэ экскаватор баярай оршон байдалда уһа руу табигдаба.

Энэмнай хадаа ехэ гүнзэгы гол мүрэнүүдтэ траншей малтаха зорилготой тамардаг түрүүшын экскаватор гээшэ. Хэрбээ машиные найман метр байшан дээрэ тодхобол, үзүүртээ шанагатай тэрэнэй булад набарнууд газар малтажа ядахагүй һэн. Харин тэрэнэй араатай колонные уһан руу сэхэ доошонь табихада, тэрэнь экскаваторай хүлнүүд болошохо. Гол мүрэнэй оёорой хэды хатуу, шулуутай, урадхалайнь хэды ехэ хүсэтэй байгаашье һаань, тамардаг түхеэрэлгэ һуури дээрэһээ хүдэлхэгүй юм. Хэрэгтэй болоо һаань, машина эдэ хүлнүүдээрээ уһанай оёороор «гэшхэлхэ» аргатай.

«Байгалай» техническэ бүлюу һайн талые тоолохо болоо һаа, олон. Тэдэнэй дундаһаа эгээл шухалыень нэрлээбди. Мянган мориной хүсэтэй дизель элшэ хүсөөр хангадаг. Гидравликын туһаламжаар бүхы оньһонуудынь хүдэлгэгдэдэг. Уһан дорохи телевизорээр машинист шанагын хүдэлмэриие шалгажа байдаг. Экипажай каютада үдхэрүүлэгдэһэн агаар оруулагдадаг. Дорьбооной мэдэгдэхэгүйгөөр каютануудынь түхеэрэгдэнхэй юм. Үбэлэй сагта 25 градус хүйтэндэ, харин богонихон болзорто 50 градус хүйтэндэ экскаватор хүдэлжэ шадаха. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, дэлхэй дээрэ иимэрхүү машина үшөө байгаагүй юм.

«Байгал» гэжэ тамардаг судна хадаа Альпадахи республикын верфьнүүдтэ совет захилаар бүтээгдэһэн 160-дахи судна болоно. Баруун оронуудтахи байдалай эрид муудахада, олон жэлэй туршада СССР-тэй промышленно-худалдаа наймаанай бата холбоотой байһаниинь Австрида шухала үүргэ дүүргэдэг юм. Жэшээнь, гүрэнэй верфьнүүдэй дүүргэдэг захилнуудай 70 процентынь СССР-һээ ороһон болоно. Советскэ Союзай түмэр эльгээхэ болоһон гүхай хэлсээнэй һая баталагдахада, Австриин нэгэ предприятида мянгаад хүдэлмэриинэд урдань богонидхогдоһон халаанда хүдэлдэг байһанаа, дүүрэн халаанда хүдэлдэг болоо һэн. СЭВ-эй оронуудтай экономикын галаар Австриин бэелүүлдэг харилсаа холбоое хараада абахань хүшэр. Гэбэшье иимэ холбооной ашаар жэлэй эхинһээ хойшо хүдэлмэригүйшүүлэй тоо 30 мянган хүнөөр үсөөрһэн, Баруун Европо дотороо саабһан мүнгэнэй үнэ эгээл багаар унаһан байха юм.

Георгий Өстроумов,
АПН-эй корр.

Вена.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ

[…]бликын Верховно Со[ведэй] Президиумэй ээлжээтэ заседани болобо. Нэитын сахиха тушаа эрхэ орёолно мэдүүлгэнүүдые […] Буряадай АССР-эй дотоодо хэрэгүүдэй органуудта ёһо гуримые сахигдаха тухай асуудал зүбшөөгдэбэ. Тус асуудалаар хэлэлгэ, республикын дотоодын хэрэгүүдэй министр, депутат Н. В. […] үнгэрэгшэ 1982 онсо ябадалнууд […] гэмтэ ябадалнуудтай тэмсэлые […] хэрэгүүдэй органуудай […] хабаадалгатай тухай […]

[…] дэрэжэ, гэмтэ ябадал бүхэнэй үгы үндэһэн шалтагаанниень элиишэлжэ, усадхан зайсуулха уялгатай. Тус асуудал зүбшэлхэдэ Президиумэй гэшүүд Г. А. Галушевская, Н. Ч. Шобогоров, К. К. Шомоев, республикын прокуророй орлогшо П. Б. Бардонов, Верховно Соведэй Президиумэй эмхидхэлэй таһагай дарга Д. Д. Дагбаев болон бусад хабаадажа, дурсагдаһан дутагдалнуудые усадхаха талаар һанамжа, дурадхалнуудые оруулаа.

Хяагта хотын экономическэ болон социальна хүгжэлтые комплексноор эмхидхэхэ талаар арадай депутадуудай хотын зүблэлэй Хяагтын городской Соведүүдэй хүдэлмэри Президиумэй заседани дээрэ зүбшөөгдөө.

Партиин XXVI съездын шиидхэбэринүүдые, республикын байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн баярай хүндэлэлдэ абтаһан социалис уралдаанай үүргэнүүдые дүүргэхэ ажал хотын предприятинуудай зариман тэдэй ажамидарал эгээлэ дуухан. Тиигэжэ 1982 ондо гүрэнэй түсэб 101,7 процент дүүргэгдэжэ, байгша оной 4 һарын түсэб 102,2 процент дүүргэгдэбэ. СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ илажа, район РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугаар шагнагдаһан юм. Һүүлэй жэлнүүдтэ тус городто больница, поликлиника, соёлой байшан, дунда һургуули, хэдэн хэсэг хүнэй байра, гэр бүлэдэй сад барилгада, ашаглалгада үгтөө. Мухар-Шэбэрэй, Зэдын районуудай нютагай Соведүүдтэй хабсаржа хотын городто ажалай һүүрнуудые болбосоронгой бэшэ барилга […] зуһалан байхада, хэдэн гэр барилгын ажал шухалада тооһон хэлбэрээр. Городой предприятинуудай, организацинуудай болон эмхи зургаануудай арга шадалые соёлой, ажахы ашаглал болон хэрэгүүдые хүгжөөхэ талаар барилгын шухала хэрэгээр тус городой ажалшадые дулаагаар, уһаар хангалга мүнөөшье дутагдалнууд үзэгдэнэ, городой барилгануудые эрхилхэ генеральна түсэб хазагайруулагдана, олонхи объектнүүдэй барилга уняжагайрна. Олон гэр байрануудые

дулаасулха котельнь, автовокзал баригдаагүй гэһэн шүүмжэлэл урдаһаа нэгэнтэ […] Гэр байрануудай олонхинь хуушарха, заһабарида орохо болонхой. Ажалшадай үгэһэн захилнууд саг соогоо дүүргэгдэнэгүй. Эдэ бүгэдэ арадай депутадуудай Хяагтын райондо болон городской Соведүүдэй хүдэлмэридэ […] Президиум тодорхойлон тэмдэглөө. Шиидхэбэри болгон асуудалнууд саг соогоо республикын тус тус министерствэнүүд болон албан зургаанууд үнэн табигдадагүй байна гээд Хяагтын районой Соведэй түрүүлэгшэ В. Г. Батомункуевта заагдаба.

Заседани дээрэ элирүүлэгдэһэн дутагдалнуудые усадхахын тула районо болон городской Соведүүд хүүхэтэ зэргэ түлөөлэгшэ бүрин дурнээр тунсэдхэжэ, Хяагта городой экономическэ болон соёлой талаар хүгжэлтэдэ арга боломжонуудые элсүүлхэ, үйлэдбэриин хэрэгүүдые хүдэлмэриин шанарые һайжаруулха хэрэгтэ ури түгэс нүлөө үзүүлхэ уялгатай. Гэр байра барилгые болон заһабарилгые түсэбэй ёһоор эмхидхэжэ, тэрэнэй бэелүүлгэ нарин хёрхоор хинаха эрилтэ табигдаба. Эдэ хоолой программые бэелүүлгэдэ городой предприятинуудай хүдэлмэри бэлдэжэ бүридхэхэ оруулха арга боломжонуудаа хэрэглэхэ, хамтабарини ажахынуудые эрхилхэ асуудал шиидхэгдэбэ.

Эмхидхэлэй хүдэлмэри һайжаруулхын тула нютагай Соведүүдэй үүргые дээшэлүүлхэ, гүйсэдхэхэ комитедүүдэй, саг үргэлжын комиссинуудай, депутадуудай бүлэгүүдэй ажал ябуулгые тон тодорхой оролдогшоо Президиум заадаба.

Асуудал зүбшэн хэлсэлгэдэ Президиумэй гэшүүн Ю. Р. Дмитриев, республикын Министрүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Д.-Н. Т. Раднаев, республикын транспортна управлениин начальник В. Н. Инкеев, барилгын «Бурятцелинстрой» трестын эрхилэгшэ А. Ф. Сайко болон бусад хабаадаба.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй «Һургуулида ороогүй хүбүүдэй зургааннуудые саашадань хүгжөөхэ, тэдэнэй хүмүүжүүлгые хайшан һайжаруулха тухай» тогтоолой дүүргэлгэ байһан тухай республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо. Буряадай АССР-эй Госпланай түрүүлэгшэ, депутат Д.-Н. Т. Раднаев мэдээсэл хэжэ, тус асуудалаар Президиум зохихо тогтоол баталан абаба.

Республикын арбадахи зарлалай Верховно Соведэй июнин 8-да нээгдэхэ наймадахи сессиин гурим, зүблэхэ зүйлнүүд тухай асуудалаар Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. С. Семенов мэдээсэл хээ.

Буряадай АССР-эй 60 жэл

ЛЕНИНЭЙ ЗААҺАН ЗАМААР...

1923 оной майн 30-да ВЦИК-гай Президиумэй Буряад-Монголой Автономито Совет Социалис Республика байгуулха тухай түүхэтэ тогтоолой абтахада, партиин обкомой харюусалгата секретаряар Василий Ильич Трубачеев баталагдаһан юм. Республикымнай ниислэл Улаан-Үдэдэ тэрэнэй нэрэмжэтэ үйлсэ бии. Манай газетын олохон уншагшад энэ хүнэй ажэбайдалай намтараар һонирходог, революционно ажал ябуулга тухайнь хөөрэжэ үгэхые гүйһан бэшэгүүдые эльгээдэг юм. Буряадай партиин организаци эмхидхэхэ хэрэгтэ онсо ехэ габьяатай байһан В. И. Трубачеев тухай хөөрэһэн эрдэмэй кандидат А. А. Бартановагай статьяе мүноо тэдэнэй анхаралда дурадхахамнай.

* * *

Василий Ильич Трубачеев Эрхүүгэй губерниин Нельхайн волостиин үгытэй таряашанай бүлэдэ 1895 ондо түрэһэн юм. Тэрэнэй эдир наһаниинь хүшэр хүндэ эрхэ байдалда үнгэрөө. Юуб гэхэдэ, Василиин балшар багада эсэгэнь наһанһаа нүгшэжэ, хүндэ үбшэндэ нэрбүүлээд, хэбтэри болоһон эхэтэеэ тэрэ үдөө хаюм. Хэды тиибэшье, түбһэн юумэндэ тунхаридаггүй зантай, һонор, һониюуша, энэ хүбүүн хэшээл, оролдолгынгоо ашаар 15 наһатайдаа духовно училищи түгэсхөөд, Эрхүүгэй семинарида ороһон байна. Эгээл тэрэ үедэ хаанта засагай түлөөлэгшэд Сибириин бага яһатанай дундаһаа бэлигтэй залуушуулые шэлэжэ, хожомоо гэгээн санаартан болгохо талаар ехэ оролдолго гаргажа байгаа бшуу. Юуб гэхэдэ, тэдэнэй һанамжын ёһоор, шажанай тусхай һургуули дүүргэгшэд ямаршье сагта засаг түрын тала бариха, түрэл үндэһэ яһатанайнгаа дунда хаанда үнэн сэхэ байха хэрэгтэй гэжэ тоолодог һэн. Зүгөөр Василий Трубачеев тэдэнэй найдал хэрюулаагүй юм. Үшөө семинарида һуража байхадаа, бурхан шажанай номуудаар бэшэ, харин ород литературын классигууд болон революционно демократууд Чернышевский, Добролюбов, Писарев гэгшэдэй зохёолнуудаар һонирхожо эхилээ бшуу. Тиигэдшье Василии Трубачеевэй семинарида һураһан 1911—1914 онуудай үедэ ороной үгытэй ангиин революционно хүдэлөөн улам үргэдэжэ, В. И. Ленинэй бэшэһэнэй ёһоор, «Дууража байһан Росси революционно пролетариадай ба революционно арадай Росси боложо хубилаа» гээшэ ааб даа. Сүлөөлгэдэ байһан большевигууд С. М. Киров, Я. М. Свердлов, И. В. Сталин, М. В. Фрунзе, В. М. Серов болон бусадай үзэл сүртэлэй, политическэ хүдэлмэриин нүлөөн доро Сибирьтэ партиин организацинууд һэргээгдэһэн, Зүүн Сибириин гүрэдэнги бага яһатадай дунда национально-сүлөөрэлгын тэмсэл эхилһэн юм. Энэл үргэн хэмжээтэй революционно хүдэлөөндэ түрүү үзэлтэй залуушуул, тэрэ тоодо студентнүүд, семинаристнууд эдэбхитэйгээр хабаадажа эхилһэн түүхэтэй.

В. И. Трубачеев тэрэ үедэ Эрхүү хотодо нюусаар эмхидхэгдэһэн Маркс, Энгельс, Ленинэй зохёолнуудые шудалдаг революционернүүдэй кружогой гэшүүн болоно, социализм тухай лекцинүүдые шагнахаһаа гадна, тэдэниие гараараа бэшэжэ тараасадаг

байһан «Манай хүдэлмэри» гэжэ нэрэтэй журналай ажалда хам оролсобо. «Политическэ талаараа найдалгүй» гэжэ мэдэхэдээ, семинариин хүтэлбэрилэгшэд Василий Трубачеевые али болохоор хашажа, хаажа эхилээ һааб даа. Тиихэдэнь эдир хүбүүн Нижнеудинск ошожо, тэндэ багшаар хүдэлбэ. Эндэ байхадань, Февралиин революци Россида илажа, В. И. Трубачеев түрүү үзэлтэй буряад залуушуул М. Н. Ербанов, С. Х. Николаев, Е. Н. Абашеев болон бусадтай хамта тарияашадай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулһан байна. Харин 1917 оной декабрь һарада Эрхүүдэ Соведүүдэй засагай тогтоогдоходо, тиишэ ошоһон юм. 1918 оной эхин багаар РКП(б)-гэй Эрхүүгэй губкомой хүтэлбэри доро эндэ буряад коммунистнуудай бүлэг эмхидхэгдэһэн байна. Тиихэ үедэ Эрхүүдэ байгуулагдаһан Сибириин Түбэй Гүйсэдхэхы комитедэй (Центросибирь) инструктораар хүдэлжэ захалһан В. И. Трубачеев тэрэ бүлэгые байгуулагшадай нэгэн һэн.

Буряадай коммунистнуудай бүлэгэй мэдээжэ ажал ябуулагшад М. М. Сахьянова, М. Н. Ербанов, Г. Г. Данчинов, М. Н. Амагаев, Ф. Р. Коняев, И. В. Ченкиров, И. А. Ильин болон бусадтай буряад тосхон, һууринуудта Соведүүдые байгуулха зорилгоор В. И. Трубачеев айхабтар ехэ эмхидхэлэй-политическэ хүдэлмэри эрхилһэн габьяатай.

1918 оной зун тээшэ Совет засагай саг зуурын болзороор унагагдахада, В. И. Трубачеев нюуса байдалда орожо, Ангарын аймагай большевигүүдтэй хамта ород болон буряад тарияашадай дунда ойлгуулламжын ехэ хүдэлмэри ябуулдаг, харин булимтарагшадые, буһалгаалһан чехословак сэрэгүүдые Сибирьһээ намнахые, Совет засагые дахинаа һэргээн бодхоохые уряалдаг байгаа. Эгээл энэ үедэ Ангарын аймагай большевигууд В. И. Трубачеевэй сэхэ хабаадалгатайгаар Эрхүүгэй болон Черемховын подпольно организацинуудтай нягта холбоо барисаа байгуулжа, Колчагай сэрэгүүдые эсэслэн усадхаха зорилготой тэмсэлдэ шангадхаһан юм.

1919 оной һүүл багаар большевигууд В. И. Трубачеев, С. Х. Николаев, Ф. И. Павлов, К. П. Кушенов гэгшэд Кондойн нюуса коммунис ячейкэ эмхидхэбэ. Тэрэнэй зэргэдэ В. И. Лосев, Ф. М. Сахалтуев, В. Е. Ильин, В. Т. Лаврентьев, М. П. Хайдуров, Д. П. Баргуев, Т. Ф. Устинов, Н. М. Балдаев, В. Б. Баханов болон бусад ороһон юм. Удангүй Кондойн коммунис ячейкэ подпольно комитет болгоодожо, тэрэнэй дэргэдэ 20 гаран хүнһөө бүридүүлэгдэһэн дайшалхы дружина байгуулагдаба. Дружинын командираар В. И. Трубачеев томилогдоо һэн. Тэрэнэй эрэлхэг зоригтой үйлэ хэрэгүүд тухай һураг суу холо, ойгуур таража, Нельхайн хушуунай тосхон, һууринуудта үгытэйшүүл болон хүлһэншэдһээ бүридүүлэгдэһэн дайшалхы отрядууд бии болобо.

Тэдэ дайшалхы бүлэгүүд миин байгаагүй. Кондойн дружина Ангарын аймагай земскэ захиргаанай хүтэлбэрилэгшэдыень хиналтадаа абажа, бүхы засагые большевигүүдэй гарта дамжуулан үгэбэ. Тэрэ үйлэ хэрэгүүдтэ эдэбхитэйгээр хабаадаһан В. Е. Ильин (мүнөө наһа баранхай) иигэжэ дурсаһан байдаг: «1920 оной январиин 15-най үглөөгүүр нюусаар тагнуулшаниие эльгээжэ, захиргаанай бии, үгые тодорхойлоод, үдэшэниинь добтолгодо орсо һэмди. Булта хазаар моритой, буугайнууд гэб гэнтэ бууржа ерэхэдэмнай, ямаршье бэлэдхэлгүй байһан захиргаанай гэшүүд, Колчагай милициин түлөөлэгшэд бэеэ тушаагаа юм. Дружинын командир Василий Трубачеев мандадаа харуулаад, засаг түрые гартаа большевигууд абаба гэжэ мэдүүлбэ. Үглөөдэрынь Ангарын аймагай саг зуурын революционно комитет байгуулагдаба. Тэрэниие баһал В. И. Трубачеев толгойлоо һэн».

Ангарын аймагай ревком түрүүшынгээ үдэрһөө эхилжэ, холын хараатай хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлбэ. Жэшээлхэдэ, сагаан гвардеецууд, харин булимтарагшад болон элдэб түхэлэй бандидуудтай тэмсэл хэхэ һайн дуранай тусхай хоёр отряд эмхидхэгдээ юм. Тэрэнэй командирнуудаар большевигууд Е. И. Лосев, А. С. Сункуев гэгшэд томилогдобо. Хүдөө нютагуудта хошуунай болон булучна ревкомууд байгуулагдаба. Революционно журам сахиха зорилгоор аймагай ревкомой зүгһөө ехэ юумэн хэгдэбэ.

1920 оной апрель соо Совет засагай дахинаа тогтоходо, РКП(б)-гэй Эрхүүгэй губкомой Буряадай секциин коммунистнууд нүхэр Трубачеевые комитедэй гэшүүнээр ба секциин секретаряар нэгэн дуугаар һунгаа юм. Удангүй тэрэ РКП(б)-гэй ЦК-гай Дальбюрогой инструкторай тушаалда дэбжүүлэгдэбэ. Харин 1921 оной һүүл багаар Сибириин Буряадай автономито область байгуулха тухай асуудалай зүб тэшэнь шиидхэгдэхэдэ, В. И. Трубачеев партиин областной комитедэй нэгэдэхи секретаряар һунгагдажа, М. Н. Ербанов, М. И. Амагаев болон бусадтай хамта хүдөө нютагуудта партийна организацинуудые, Совет засагай органуудые эмхидхэхэ талаар горитой ехэ хүдэлмэри ябуулаа юм гэжэ онсолон тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

1922 он Василий Ильич Трубачеевэй ажэбайдалда гүнзэгы удха шанартай байгаа юм. Тэрэл оной март һара соо В. И. Трубачеев РКП(б)-гэй XI съездын делегадаар һунгагдажа, Москва мордобо. Тиигэжэ Владимир Ильич Ленинэй съезд дээрэ хэһэн НЭП-эй түрүүшын дүнгүүд, арадай ажахые саашадань хүгжөөхэ зорилгонууд, орон дотор социализм байгуулха шухала хэмжээнүүд тухай асуудалнуудта зорюулагдаһан элидхэл сэдьхэл зүрхэеэ доһолгон шагнаха золтой байгаа бшуу.

Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй харин булимтарагшадһаа, Семеновой банданууднаа эсэслэн сүлөөлэгдэжэ, Совет Росситай ниилүүлэгдэхэдэ, Буряадай Автономито Совет Социалис Республика байгуулха тухай асуудал табигдаба. Эгээл энэ харюусалгатай хаһада В. И. Трубачеев эсэхэ сусахые мэдэнгүй хүдэлжэ гараа юм. Буряад ороной зүүн ба баруун хубинуудые хамтэдхан нэгэдүүлжэ, Буряадай АССР-ые байгуулха тухай теоретическэ ба политическэ талаһаа үндэһэлэгдэһэн гүйлтэ бэшэг партиин Центральна Комитедэй болон Үндэһэ яһатанай талаар арадай комиссариадай нэрэ дээрэ РКП(б)-гэй Буряадай областной комитедэй үмэнэһөө М. Н. Ербановтай хамта бэшэжэ эльгээһэн байна. Тэрэниие хараадаа абажа, ВЦИК-гай Президиум 1923 оной майн 30-най үдэр Буряадай Автономито Совет Социалис Республика байгуулха тухай түүхэтэ тогтоолоо батален абаһан юм.

Энэ үедэ областной партийна организациин урда орёошье, хүшэршье зорилгонуудай табигдаһаниинь ойлгосотой ааб даа. Урдань ДВР-эй бүридэлдэ оролог байһан Буряадай автономито областиин бүхы газар дайда дээрэ партийна болон совет органуудые эмхидхэхэ, аймагууд хоорондын хилэ тодорхойлхо, партийна конференцидэ болон Соведүүдэй съездэдэ бэлэдхэл ябуулха гэхэ мэтэ асуудалнуудай тон шухалада тоологдоһониинь гайхалтай бэшэ. Гадна арадай ажахые шэнээр хүгжөөхэ, соёлые, һэргээхэ, хүн зоной ажаһуудал һайжаруулха зорилготой хэмжээнүүдые дүүргэлтэ болгон үргэлжэлүүлхэ хэрэгтэй байгаа. Партиин областной комитедэй нэгэдэхи секретарь Василий Ильич Трубачеев революционно тэмсэлдэ хабаадажа хатуужаһан нүхэдтэеэ — М. Н. Ербановтай, М. И. Амагаевтай, Г. Г. Данчиновтай, И. В. Ченкировтэй болон бусадтай эдэ зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлжэ захалһан юм.

РКП(б)-гэй ЦК В. И. Трубачеевые 1925 ондо Улаан Профессурын институтда һурахыень эльгээбэ. Тэрэнээ амжалтатайгаар дүүргээд, В. И. Трубачеев Монгол оронд хи СССР-эй полпредствэдэ хүдэлөө. 1929 ондо тэндэһээ бусаад, Москвада эмхидхэгдэһэн Зүүн зүгэй арадуудай Коммунис университедтэ нэгэ хирэ багшалһан юм.

Удаадахи жэлнүүдтэнь тэрэ РКП(б)-гэй Центральна Комитедэй инструктораар, мал ажал эрхилдэг совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гай түрүүлэгшээр ажаллаа.

В. И. Трубачеевэй бүхы ажэбайдалынь ба ажал ябуулгань түрэл арадайнгаа социальна, политическэ болон национальна дарлалгаһаа сүлөөрхын түлөө тэмсэлдэ, Ленинскэ национальна политикын илан мандаха хэрэгтэ үнэн сэхэ байлгын гайхамшагта жэшээ мүн.

Мүнөө манай республикын бүхы ажалшад 60 жэлэйнгээ түүхэтэ ойе ажалай амжалтын, социальна ба экономическа шэнэ хүгжэлтын эрхэ байдалда тэмдэглэжэ байхадаа, буряад арадайнгаа үнэн сэхэ хүбүүн Василий Ильич Трубачеевэй гэрэлтэ дурасхаалые нангинаар һанан дурсанал.

Хилын саанаһаа

ТАСС АПН

ХҮСЭД ҺАЙШААНА

ПРАГА. Дундуур зайда хэрэглэгдэхэ американ шэнэ ядерна ракетэнүүдые Баруун Европын газар дайда дээрэ тараан тодхохые США-гай засаг захиргаанай түсэблэжэ байһан ушарһаань Советскэ Союзай хэһэн мэдүүлгые КПЧ-гэй ЦК-гай Президиум ба ЧССР-эй правительство бүримүһэн һайшаана, уласхоорондын мүнөөнэй шахардуу байдалай асуудалнуудта бодомжотой зүбөөр хандаха жэшээ болоно гээд тус документые сэгнэнэ. Эндэ тараагдаһан хуулита мэдээсэл дотор энээн тухай хэлэгдэнэ.

Европодо ба бүхы дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдал сахин хамгаалхын тула бүхы юумэ хэхээр Советскэ Союз шиидэнхэй байһанаа дахин харуулба гээд документ дотор тэмдэглэгдэнэ.

Мүнөө байгааша сэрэгэйстратегическэ тэнсүүриие эбдэхэ, СССР-һээ сэрэгэй булюу хүсэтэй болохо гэһэн США-гай һэдэлгэнүүд Чехословакиин ажалшадай һанаае ехээр зобооно. Энээнтэй хамта дундуур зайда хэрэглэгдэхэ американ шэнэ ракетэнүүдые Баруун Европодо тараан тодхохо тухай шиидхэбэри илангаяа аюултай байна. Эдэ түсэбүүдэй бэелүүлэгдэбэл, Чехословакиин, Европо түбиин ба бүхы дэлхэйн амгалан байдалда горитой аюул тохёолдуулагдаха болоно бшуу.

Тиимэһээ Женевэдэ СССР-эй ба США-гай хоорондо хэлсээнүүдэй эхилхэдэ амаршалһан байгаабди гээд мэдээсэл дотор хэлэгдэнэ. Гэбэшье мүнөөнэй американ засаг захиргаан бодото һайн үрэ дүнгүүдые түйлахые оролдоногүй гэжэ эдэ хөөрэлдөөнүүдтэ, мүн буу зэбсэг хураалгаар бусадшье хөөрэлдөөнүүдтэ США-гай бэелүүлдэг хараа шугам гэршэлнэ.

Тохёолдоһон байдалые хараада абан КПЧ-гэй ЦК-гай Президиум ба ЧССР-эй правительство СССР-эй, тэрэнэй союзнигуудай аюулгүй байдалые хангаха талаар Совет правительствын хараа шугамые бүримүһэн дэмжэнэ.

МАДРИДТАХИ УУЛЗАЛГА

МАДРИД. Советскэ Союзай бэелүүлдэг бүтэмжэтэй һайн хараа шугамынь Мадридтахи уулзалгын ябасада гүнзэгы нүлөө үзүүлнэ. Нейтральна ба бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй оронуудай түгэсхэлэй документын проектые байһан соонь баталан абажа, уулзалгые хойшолуулангүйгөөр түгэсхэхые бэлэн байһан тухайгаа СССР мэдүүлһэн байгаа.

НАТО-гай оронууд хөөрэлдөөе унжагайруулхые урдынхяараа оролдоно. НАТО-гай оронуудай оруулһан дурадхалнуудта заһабари ба нэмэлтэнүүдые оруулхые тэдэнэр эрмэлзэнэ. Тэдэнь баталан абамаар бэшэ гэжэ олохон делегацинууд дүүрэн үндэһэ баримтатайгаар сэгнэһэн юм. Эдэ заһабаринуудай ушар удхань гэбэл, тэдэнэр Хельсинкидэхи түгэсхэлэй документые буруу һургэхэ, бэеэ даанхай гүрэнүүдэй дотоодын хэрэгүүдтэ хамаарха талаар шэглүүлэгдэнхэй. США иимэ хараа шугам бэелүүлхэдээ, Мадридтахи уулзалгые улам унжагайруулхые оролдоно гэжэ уулзалгада хабаадагшадта эли болоо. Советскэ Союзай делегаци иимэрхүү туршалгануудые баримтануудта үндэһэлэн эрид буруушаана, тэдэниинь Мадридтахи уулзалгые амжалтатайгаар дүүргэлгэдэ гол һаад болоно гэжэ онсолон тэмдэглэнэ.

СССР-эй делегациие толгойлогшо, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо А. Г. Ковалев пленарна заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, һүүлэй үдэрнүүдэй ба долоон хоногуудай туршада НАТО-гай оронуудай делегацинууд таарамаар бэшэ заһабаринуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ табихые оролдоно гээд хэдээ. Тэдэниинь абажа болошогүй гэжэ бидэ үнидэ мэдүүлһэн байгаабди.

Иимэрхүү заһабаринуудые абхуулхые баадхаха гээшэнь уулзалгые улам унжагайруулна гэжэ совет делегаци тоолоно. Мадридтахи уулзалгада хабаададаг гүрэнүүдтэ Советскэ Союзай эльгээһэн хандалга соохи шухала баримтада дахин анхарал хандуулха хэрэгтэй бологдоно. «Мүнөө үедэ уулзалгада хабаададаг гүрэнүүдэй хараа шугамууд тодо болоо, хөөрэлдөөнүүдые ашаг үрэтэйгөөр үргэлжэлүүлхэ арга боломжонууд дүүрээл» гээд тэрэ документ дотор хэлэгдээ һэн.

Мадридтахи уулзалгада хабаадагшадай бодото байдалһаа гүнзэгыгөөр үндэһэлһэн шиидхэбэринүүдые абаа һаань, уулзалга амжалтатайгаар дүүрэхэ гэжэ хүн бүхэнэй ойлгохо саг болоо гээд совет түлөөлэгшэ онсолон тэмдэглээ.

НЭГЭДЭЛЭЭ БЭХИЖҮҮЛНЭ

ГАВАНА. Президент Рейган болон Вашингтоной бусад «нашангуудай» үүдхэн дэбэргэжэ байһан аюулнуудта, бэрхэшээл түбэгүүдтэ харюу сохилто үгэхын тула Сүлөөтэ аралай арад зон Коммунис партияа нягтаар тойрон жагсана, экономикоёо хүгжөөлгэдэ, өөһэдыгөө хамгаалха хүсэ шадалаа бэхижүүлгэдэ ехэ хубитаяа оруулна.

Бүхы орон дотор үнгэргэгдэжэ байһан митингнүүд, жагсаалнууд Ф. Кастро түрүүтэй парти, правительствын дотоодын болон гадаадын политикые бүхы арад зоной хэлбэриишэгүйгөөр дэмжэжэ байһыень элирхэйлэн харуулна. «Янкинууд, Кубын ойро бү хүрэгты!» — гэһэн уряа лозунг мүнөө аралай бүхы заха булангуудта соностоно.

Ажалшадай абаһан үйлэдбэриин нэмэлтэ уялганууд тухайда хэблэл, радио болон телевидени эдэ үдэрнүүдтэ бэшэнэ, мэдээсэнэ. Моадахи ашагта малтамал шанаржуулгын комбинадай коллективэй табан һарынгаа түсэбые амжалтатайгаар дүүргэһэн тухай цементын промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй ба вагон бүтээгшэдэй ажалай түйлалтанууд тухай Мариель Пинар-дель-Рио хоёрой хоорондо электро-дамжуулгын линии барижа байһан хабсаргагшадай үрэ ехэтэй ажал тухай мэдээсэгдэнэ.

В. ШТОФОЙ ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

БЕРЛИН. СССР болон социалис хани нэгэдэлтэ бусад оронуудта бодото социализмын бэелүүлэгдэжэ байһан ушар марксизм-ленинизмын теориин үнэн зүб, үүргэ нүлөө ехэтэй байһые баталаар элирхэйлэн гэршэлнэ гэжэ СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Штоф мэдүүлбэ. «Гүрэн тухай К. Марксын һургаалай шухала удха шанар» гэһэн темээр Потсдамда үнгэргэгдэһэн научна конференци дээрэ үгэ хэлэһэн байна.

Буржуазна номнолшодой зүгһөө эсэшэ сусашагүй добтолгын хэгдэжэ байгаашье һаань, марксистско-ленинскэ теори социалис ба коммунис общество байгуулгын үедэ хүсэн түгэлдэр байһанаа саг үргэлжэ батална. Дундуур зайда хэрэглэгдэхэ американ шэнэ ядерна ракетэнүүдые Баруун Европын газар дайда дээрэ тараан тодхохые США-гай захиргаанай түсэблэжэ байһантай дашарамдуулан, Совет правительствын хэһэн мэдүүлгые ГДР бүрин хүсэөөр дэмжэнэ.

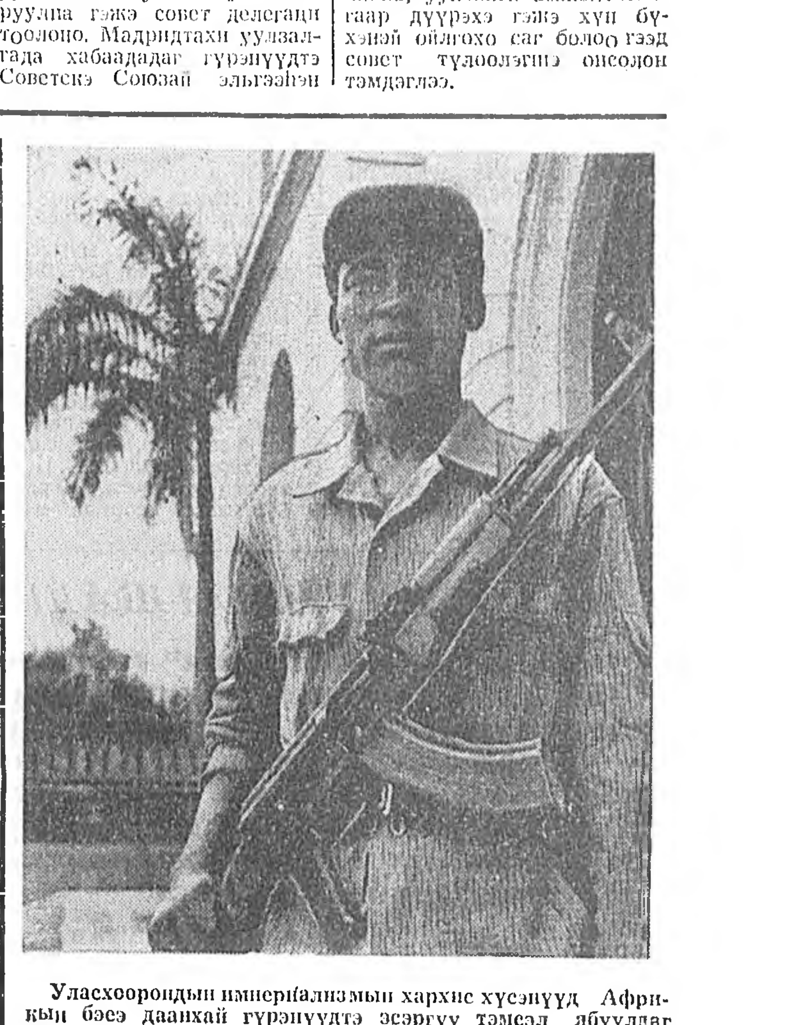

Уласхоорондын империализмын хархис хүсэнүүд Африкын бэеэ даанхай гүрэнүүдтэ эсэргүү тэмсэл ябуулдаг юм. Мозамбигай Арадай республикын түйлалтануудые хаража байхада тэдэнэр хороо ехэтэ бусалжа, элдэб һүйдхэлтэ ябуулгануудые үүсхэдэг байна. Ороноонгоо эрхэ сүлөөе хамгаалгада арад зон бүгэдөөрөө хабаададаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: революциин хэрэгые хамгаалагшадай нэгэниинь.

ТАСС-ай фотохронико.

МЭРГЭЖЭЛТЭДТЭ ЗОРЮУЛАГДАА

[…] гүй адуулжа, ашаг шэмыень улам дээшэлүүлхээр оролдодог гээшэ. Илангаяа эхэ малай түл абаха үедэ ариг сэбэрые наринаар сахижа, үбшэ хабшанһаа һэргылхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулагдана. Мүнөө үедэ мал ажалаа промышленна үндэһэ һүүри дээрэ гаргажа байһан сагта элдэб үбшэнһөө һэргылхэ гээшэ онсо шухалада тоологдоно. Ленинградта хэблэгдэһэн ном соогоо авторнууд **Н. И. Петров, В. И. Балашин, Н. А. Кавенкин** гэгшэд малай гүүртануудые, һаалиин фермэнүүдые, һүнэй томо комплекснуудые ветеринарна эрилтын ёһоор хангаха тухай бэшэнэ. Мүн малай халдабарита болон халдабарита бэшэ үбшэ хабшыень эмшэлхэ арганууд, заабаринууд эндэ хэлэгдэнхэй. Тиимэһээ тус ном хүдөө ажахын мэргэжэлтэдтэ, хүдөө ажахын дунда болон дээдэ һургуулинуудай студентнүүдэй уншахада туһатай байхаар хүлеэгдэнэ.

«Гахайнуудые искусственна аргаар үрэжүүлхэ» гэһэн ном дотороо автор **А. В. Квасницкий** эрдэмэй шэнэ түйлалтануудта үндэһэлэн түрүү онсл арга тухай дэлгэрэнгыгээр бэшэнхэй. Гахайнуудые искусственна аргаар үрэжүүлхэ тухай түрүүшынь ном эгсэ хорин жэлэй саада тээ ниитэлэгдээ бэлэй. Тэрэ гэһэнһээ хойшо энэ арга нилээд хубилгагдажа шэнэлэгдэхэһээ гадна, элдэб түрүү дүй дүршэл улам элбэгжэһэн байна. Үнгэрһэн энэ хугасаа соо эрдэм-шэнжэлгын институдуудта шэнэ түйлалтанууд элирүүлэгдээ. Гахай түргэн болзорто олошоруулан үсхэбэрилхэ талаар олон янзын шэнжэлэлгэнүүд хэгдэжэ, горитойхон дүнгүүд түйлагдаһан байна. Тобшолбол, энэ ном урид хэблэгдэһэн номдоо нэмэлтэ болохоһоо гадна, шэнэ түрүү аргануудые дэлгэрэнгыгээр тайлбарилна. Тиимэһээ ажахынуудай мэргэжэлтэдэй научна хүдэлмэрилэгшэдэй хүдөө ажахын дээдэ һургуулинуудай багшанарай абажа уншахада, һонирхолтой байхаар дурадхагдана.

А. А. Тапилинай бэшэһэн «Гахайнуудые шэнэ технологёор шахаха!» гэһэн брошюра Нижне-Волжско номой хэблэлээр барлагдан гараа. Автор энэ ном соогоо «Серебряковский» совхоздо гахайнуудые шэнэ оньһон түхеэрэлгэтэй томо байра соо харууһалжа шахадаг дүй дүршэл тухай дэлгэрэнгыгээр бэшэнэ. Номой автор — ажахын директор промышленна аргаар гахай үсхэбэрилжэ шахахада али зэргын аша үрэтэй байһыень тодорхой баримтануудаар үндэһэлэн хөөрэнэ. Энэ ном хүдөө ажахын мэргэжэлтэдтэ зорюулагданхай.

Москвагай номой хэблэлһээ гараһан брошюра соогоо автор **Б. В. Головин** эмэ хашарагуудые, гунжадые түлжүүлхэ фермэ, комплекснуудтахи ажалай эмхидхэлэй онсо илгаа тухай һонирхолтойгоор хөөрэнэ. Тус номдо хүдэлмэришэдэй ажал, амаралта тухай дэлгэрэнгыгээр ниитэлэгдэнхэй. Мүн эндэ түрүүшүүлэй дүй дүршэл, мүрысөөн, харилсаа холбоон үргэнөөр харуулагданхай. Тус ном ажахынуудай мэргэжэлтэдтэ, хүтэлбэрилэгшэдтэ уншахадань туһатай байхань дамжаггүй.

Дээрэ дурсагдаһан шэнэ номуудые М. Горькиин нэрэмжэтэ республиканска научна библиотекэһээ гү, али библиотекэнүүд хоорондын абонементээр нютагайнгаа библиотекэдэ асаруулаад абажа, уншахадатнай болохо юм.

И. ЦЫДЕНОВА,
М. Горькиин нэрэмжэтэ республиканска научна библиотекын хүдөө ажахын литературын таһагай ахалагша библиограф.

ТЕАТР

«АХА ХҮБҮҮН»

Хальмагай гүрэнэй Баатар Басанговай нэрэмжэтэ драматическа театрай коллектив мэдээжэ драматург Александр Вампиловай «Аха хүбүүн» гэһэн зүжэгтээ улаанүдынхидые танилсуулба. Энэ зүжэгые РСФСР-эй болон Хальмагай габьяата артист Ю. У. Ильянов найруулан табиһан байна.

...Үдэшэлэн орой болотор ябаад, унтаха газаргүй болоһон залуу хүбүүд — Бусыгин (артист Борис Манджиев) Сильва (артист Владимир Базыров) хоёр Сарафановтанайда орожо хонохо баатай болоно. Тиихэдээ Бусыгин гэрэй эзэндэ хүбүүнтнайб гэжэ хэлэнэ. Һайхан сэдьхэлтэй, үбгэрһэн Сарафанов (Хальмагай АССР-эй арадай артист Басанг Морчуков) Бусыгинай үгэнүүдтэ үнэн зүрхэнһөө этигэшэнэ. Энээнһээ эхилээд, һонирхолтой үйлэ хэрэгүүд Сарафановтанай бүлэдэ эхилнэ...

Сарафановай үхибүүдые артистнууд Нина Барикова (Нина), Иван Улюмджиев (Васенька) гэгшэд гүйсэдхэнэ. Бусад рольнуудта Хальмагай АССР-эй арадай артист Борис Мемеев (Хүршэ), артистнууд Евгений Асанов (курсант), Вера Тепкеева (Макарская) гэгшэд наадаба.

Эхэ, эсэгын ба үхибүүдэй харилсаан, хүнэй сэбэр һайхан сэдьхэлэй сэн, үнэн худал тухай, мэргэжэлэй бодото бэелүүлгэ тухай хөөрэһэн энэ зүжэг бултанние һонирхуулба. Илангаяа залуу артистнууд Борис Манджиев, Владимир Базыров, Нина Барикова, Иван Улюмджиев гэгшэд уран бэлигээрээ харагшадые баясуулаа.

Зүжэгэй түгэсхэлдэ театрай режиссер Ю. У. Ильяновтай хөөрэлдэбэбди.

— Энэ зүжэг һаяхан тодорхойлбол, апрель һара соо найруулан табяабди. Һонин хурсаар, хани халуунаар хүлеэгдэн абтаһандань баяртайб. Гол герой Сарафановые наадаха артист үбшэлэнхэй. Шэнэ актёр, нүхэр Морчуков энэ рольдо томилогдоо юм. Тиимэһээ зарим газартань дутуу дунданууд бии гээшэ ха. Энэ зүжэгһөө гадна хальмаг онтохонуудай удхаар Петровагай «Ангууша Мэргэн», Каримай «Ябаган Махмуд» гэһэн зүжэгүүдые найруулан табяа һэм. Урда тээнь театрта өөрөө наададаг байгааб. Тиихэдэ олон фильмүүдтэ, нэрлэбэл, «Емельян Пугачев», «Ши намда, би шамда», «Урдшалан мүрдэлгэ», «Эсэгэмнай бусажа ерэхэ», «Галта замууд» гэһэн кинофильмүүдтэ рольнуудые гүйсэдхөөб. Мүнөө түрэл театртаа режиссёроор хүдэлжэ эхилэнхэйб, — гэжэ хөөрэлдөөнэйнгөө түгэсхэлдэ найруулан табигша Юрий Урубжурович хэлээ һэн. Залуу режиссёрто ажалдань амжалта хүсэебди.

Б. ДОРЖИЕВА.

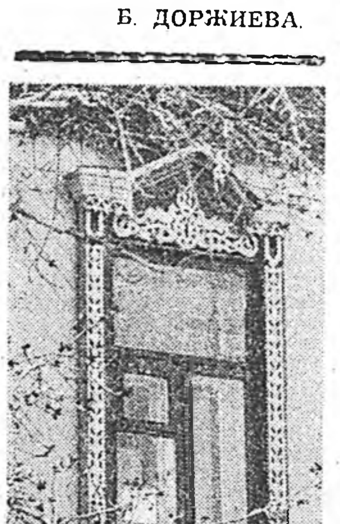

Эхин нажарай угалзанууд.
А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

Бабушкин хотын 56-дахи һургуулиин юнкорнуудай «Родина» гэһэн клуб хоер жэлэй саана байгуулагдаһан юм. Мүнөө арбаад үхибүүд эндэ ябалсана. Һуралсалдаа эрхимлэгшэ, гуурһаяа үнинэй туршажа эхилһэн Марат Гилязутдинов клубай гүрүүлэгшээр һунгагдаһан юм. Тэрэ багаһаа хойшо классһаа гадуур уншалгада саг үргэлжэ анхардаг, ород хэлэ, литература шудалха хэрэгтэ анхарал хандуулагдана.

«Байкальские огни» гэһэн районно газетэтэй харилсаа холбоо байгууланхайбди. Һэн түрүүн юрын мэдээсэлнүүдые бэшэдэг һаа, мүнөө һурагшаднай зураглалнууд болон корреспонденцинүүдтэ анхарна. Дүрэ зурагуудтайгаар үгэдэгбди. Өөрын фотокоротой ха юмбибди. Женя Павловский гээшэ. Нёдондо энэ газетэ эдир бэшэгшэдэй конкурс соносхоо һэн. Марат Гилязутдинов конкурсдо илажа гараад, Артек ошохо түлөөһэгүй путевкоор шагнагдаһан юм. «Энэ хадаа нүгшэһэн зондо бэшэ, харин амиды үлэһэн хүнүүдтэ хэрэгтэй» гэһэн гаршагтай материалаа тэрэ ямаршье хүнэй сэдьхэл, зүрхэ хүдэлгэмөөр бэшээ юм.

Буряадай пионерскэ организациин 60 жэлэй ойе угтуулан, «Молодежь Бурятии» газетын редакци юнкорнуудай конкурс соносхоо һэн. Манай һургуулиин 5 һурагша хабаадаа бэлэй. Мысовая станциин түрүүшын комсомолшууд тухай Аня Жамойцинагай бэшэһэн корреспонденци энэ конкурсдо хоёрдохи һуури эзэлээ.

Теэд эдир бэшэгшэднай ганса энээгээр хизаарладаг бэшэ, шэнжэлгэ бэдэрэлгын хүдэлмэри ябуулдаг юм. Районно газетын редакциин даабаряар Наталья Клубничкина, Лариса Уржанова, Нина Карнакова, Наталья Ершова гэгшэд Мысовоин хүүгэдэй байшанда хүмүүжүүлэгдэжэ, ажабайдалай үргэн харгыда гараһан хүнүүд тухай бэшээ. «Эдир наһанһаа эдэбхитэй» гэжэ энэ зураглалынь нэрлэгдэһэн юм. Аня Жамойцина нёдондо городой түрүүшын комсомолшуудай нэгэн Евдокия Трофимовна Старковатай хөөрэлдэһэн байна. Тиин энэ хөөрөөнэй үндэһөөр «һонирхолтой ажабайдал» гэһэн материал бэшэжэ толилуулаа һэн. Аня Жамойцина һургуулиин агитбригадын гэшүүд тухай. Удаань түрүүшын пионернүүдэй нэгэн Мария Александровна Гонтарук тухай хэнэйшье һонирхомоор материалнуудые хэблүүлһэн байна Алдар габьяатанай нэрэ соло мүнхэлхөөр хүдэлмэри үхибүүдтэ ехэтэ һайшаагдадаг. Ерээдүйдэ энээнээ үргэлжэлүүлжэ, «Фронтовигай хөөрөөнһөө» гэһэн гаршаг доро зураглалнуудые бэшэхэбди.

Байгша оной январьһаа «Родник» гэһэн юнкорнуудай гар бэшэмэл журнал гаража эхилээ. Хоёр һарадаа нэгэ удаа гараха түсэбтэй. Хоёр номер уншагшадай анхаралда табигданхай. Һургуулиин һурагшад ехэтэ һонирхон уншана. Сэрэгэй патриотическа хүмүүжүүлгын асуудалнуудта олонхи материалнууд зорюулагдаа. Журналай ахамад редактораар Галина Седунова һунгагданхай.

Е. СЕРДЮК,
кружогые хүтэлбэрилэгшэ.
Кабанскын район.

ЭДИРШҮҮЛ ГУУРҺАЯА ТУРШАБА

ЭКОНОМИКЫН БА СОЁЛОЙ ҮДЭРНҮҮД

Түрэл республикынгаа 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһан экономикын ба соёлой үдэрнүүд Хурамхаанай райондо үнгэргэгдэжэ дүүрэбэ.

Эдэ үдэрнүүдтэ районой бүхы ажахынууд, предприятинууд эдэбхи ехэтэйгээр хабаадаа. Районой соёлой байшангай фойе соо экономикын хүгжэлтые харуулһан диаграммануд, хүдөө ажахын продукцинуудай эрхим зүйлнүүд, арадай урашуулай дархалһан, оёһон бүтээлнүүд элбэгээр табигдаа. Уран һайханай коллективүүд бэлиг шадабаряа харуулһан байна.

Гааргын, Уланхаанай, Дэрээнэй совхозуудай тоосоото харалганууд тон һайнаар үнгэрөө гэжэ тэмдэглэлтэй.

Т. ДАШИЕВА.

СПОРТ · спорт · СПОРТ · Спорт · СПОРТ

АЖАЛАЙ БААТАРНУУДАЙ ШАНГАЙ ТҮЛӨӨ

Нютагайнгаа суута хүнүүдэй — Социалис Ажалай табан Геройн шанда хүртэхын түлөө дүрэ буляалдалгын заншалта мүрысөөн Баргажанай районой Баян-Гол тосхондо арбан нэгэдэхеэ үнгэргэгдэбэ.

Нютагай дунда һургуулиин барилдаанай хибэс дээрэ шанга тэмсэл болоо. Тиигэншьегүй аргагүй һэн. Ушарынь юуб гэхэдэ, районой эгээл эрхим түрүү командануудмүрысөөндэ хабаадаһан байгаа бшуу.

Эгээл эрхим һайн һорилго бэлэдхэлтэйшүүлынь удаа дараалан илалта туйлажа, түрүү һууринуудые эзэлбэ. Б. Аюрзанаев, Б. Цыденов, Э. Киргидеев, Б. Цыренов, В. Будаев, Б. Базаров, Э. Гулгенов, С. Будаев (бултадаа Баян-Голһоо), Б. Гуржапов, Б. Тыхеев (хоюулаа Хилганаһаа), Г. Бубеев, Ж. Мормоев (хоюулаа Уланһаа) гэгшэд ажалай баатарнуудай шангуудта хүртэһэн байха юм.

М. Молонов — «Илалта туйлаха хүсэл эрмэлзэлтэй», Д. Дамдинов «Эрхим арга дүрэтэй» байһанай түлөө түсэхай шангуудта хүртэбэ.

Баян-Голой, Уланай, Хилганын барилдаашад онсо шалгаржа, дамжуулгын кубогаар шагнагдаа.

Энэ мүрысөөн районой хүдөө нютагуудай барилдаашадай мэргэжэл шадабариин дээшэлжэ байһые харуулба.

Б. БУБЕЕВ,
Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь.

МЭРГЭШҮҮЛЭЙМНАЙ АМЖАЛТА

РСФСР-эй арадуудай зунай VIII Спартакиадын түгэсхэлэй нааданда хабаадаха зорилготойгоор һур харбалгаар шэлэн абалгын мүрысөөн Хабаровск хотодо үнгэргэгдэбэ. Эрэшүүлэй болон эхэнэрнүүдэй 26 команда энээндэ хабаадаһан байгаа.

Эхэнэрнүүдэй дундаһаа Эрхүүгэй областиин мэргэшүүл хёрхо мэргэн байжа, түрүү һуури эзэлбэ. Буряадай АССР-эй басагад — хоёрдохи, Шэтын областиин түлөөлэгшэд гурбадахи шангуудта хүртөө.

Хубиин тоосоогоор Хабаровск хотын уласхоорондын классай спортын мастер Галина Сторожева М-2 упражнениеэр харбахадаа, 2514 очко абажа, илалта туйлаба. Хоёрдохи һууриде гарахын түлөө илангаяа шанга тэмсэл болоһон байна. Спортын мастернууд Татьяна Филатова (Эрхүү) Ирина Лукашевич (Улаан-Үдэ) хоёр тус тустаа 2494 очко туһаһан байха юм. Гэбэшье сагаалсын тэг дунда годлиёо олоор буулгаһан Т. Филатова хоёрдохи һууриде гараа. Манай республикын ниислэл хотын прибор бүтээлгын нэгэдэлэй физкультурын инструктор Ирина Лукашевич («Труд») илалта туйлаха ехэ хүсэл эрмэлзэлтэй байһанаа харуулаа. Гадна тэрэ энэ жэлдэ уласхоорондын классай спортын мастерай норматив дүүргэхэ ехэ арга боломжотой байһанаа үшөө дахин гэршэлбэ.

Хурамхаанай хүүгэдэй спортын һургуулиин тренер Лариса Целовальникова 2441 очкотойгоор табадахи һуури эзэлээ.

Эрэшүүл сооһоо Буряадай АССР-эй мэргэшүүл илалта туйлаһан байна. Эрхүүгэй болон Шэтын областьнуудай түлөөлэгшэд удаадахи һууринуудта гараба.

Уласхоорондын классай спортын мастер И. Файнштейн (Хабаровск) 2562 очкотойгоор түрүү һуури эзэлбэ. Манай бэлигтэй бэрхэ харбагша Цыденбал Цыренжапов, Игорь Хадаев (Челябинск) удаадахи шангуудта хүртэһэн байха юм.

Мүрысөөндэ эрхимлэһэн 8 командын харбагшад июниин 9-һөө 15 болотор Красноярск хотодо үнгэргэгдэхэ РСФСР-эй арадуудай зунай VIII Спартакиадын түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадаха эрхэдэ хүртэбэ.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

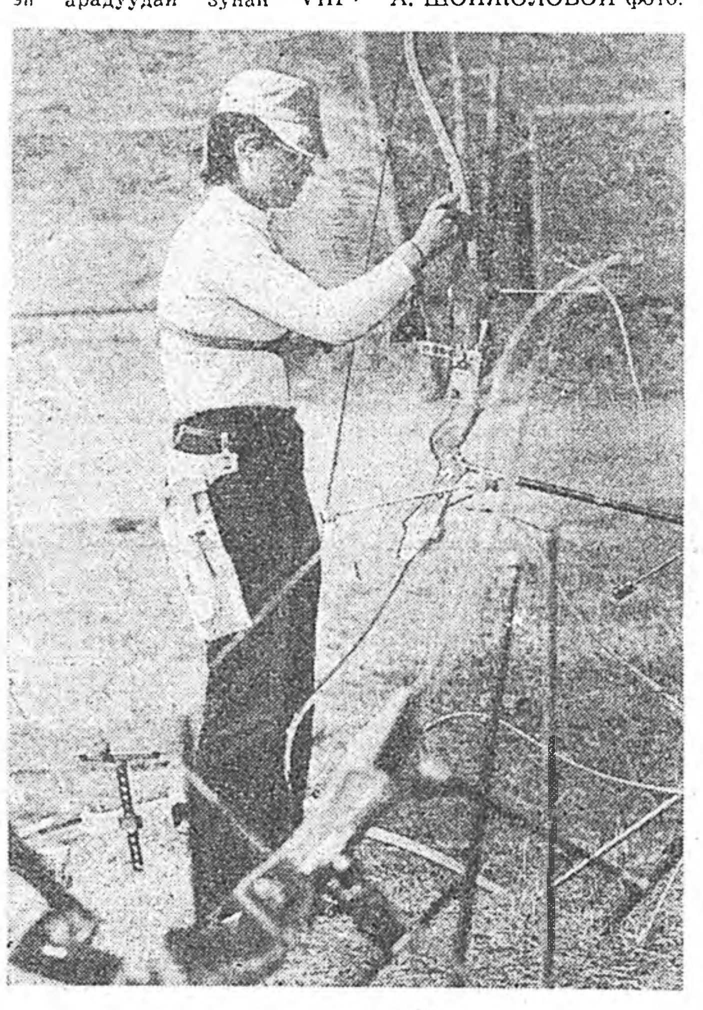

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хоёрдохи һуури эзэлһэн спортын мастер Ирина Лукашевич («Труд»).
А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

ҺАЛХИНТАЙ УРИЛДАН

Велосипедээр урилдалгаар республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө заншалта мүрысөөн болобо.

Мүрысөөнэй түрүүшын үдэр Кабанска трактаар велосипедистнүүд 100 километрэй зайда урилдаба. «Забайкалец» спортклубһаа СССР-эй спортын мастер А. Пашков 2 час 15 минута 42 секунда сагтайгаар түрүүлэн ерээ. Мүн лэ «Забайкалец» спортклубай түлөөлэгшэ Е. Коршунов А. Пашковһоо 3 минутаар гээгдэжэ хоёрдохи һуурида гараба. «Труд» бүлгэмһөө спортын мастер Ю. Бурдуковский 2 час 19 минута 32 секунда саг харуулжа, 3-дахи һуурида гараа.

Үглөөдэрынь, мүрысөөнэй хоёрдохи шата Мухар-Шэбэрэй тракт дээрэ болобо. 120 километрэй зайе 3 час 31 минута 39 секунда саг соо гаталжа, спортын мастер А. Пашков хоёрдохёо эрхимлэбэ. Тэрээндэ оройдоол арбан секунда гартаһан «Забайкалец» клубһаа спортын мастерта кандидат Н. Родионов хоёрдохи, «Урожай» бүлгэмһөө спортын мастер С. Августинович (3 час 31 мин. 52 сек.) гурбадахи һуурида гараа.

40 километрэй зайн хубиин урилдаанда СССР-эй спортын гурбан мастер эрхимлэгшэдэй нэрэ зэргэдэ хүртөө. Тусхайлбал, «Урожай» бүлгэмэй О. Максимов (1 час 01 мин. 56 сек.), «Спартагай» А. Еманаков (1 час 02 мин. 27 сек.), «Урожай» бүлгэмэй үшөө нэгэ түлөөлэгшэ С. Августинович (1 час 02 мин. 39 сек.).

Мүрысөөнэй дүрбэдэхи шатада велосипедистнүүд Кабанска трактаар 60 километрэй зайда урилдаба. Энэ зайе «Трудовые резервы» бүлгэмһөө спортын мастерта кандидат В. Фролов (1 час 40 мин. 10 сек.) түрүүлээ. Харин 122 километрэй зайда баян дүршэлтэй А. Пашков (3 час 27 мин. 37 сек.) эрхимлээ.

Урилдаанай зургаадахи шатада 120 километрэй зайда илагшадай дунда «Труд» бүлгэмэй хоёр түлөөлэгшэ, хоюулаа спортын мастерта кандидат О. Гусляков, Н. Макаренко гэгшэд нэрлэгдэнэ. Тэдэнэр тус тустаа 2-дохи, 3-дахи һуурида гараа. «Забайкалец» спортклубһаа велосипедээр урилдагша Н. Родионов энэ зайда илаһан байна.

Х. Намсараевай нэрэмжэтэ Буряадай Гүрэнэй драмын академическэ театрай байшангай дэргэһээ мүрысөөнэй һүүлшын долоодохи шата эхилжэ, 40 километрэй зайда урилдаан болобо. Урилдаанай зам Куйбышевай, Борсоевой, Фрунзиин нэрэмжэтэ үйлсэнүүдээр үнгэрэн гаража, Илалтын гудамжада дүүрээ. Спортын мастер А. Пашков 69 очкотойгоор түрүүшын һуури эзэлбэ. Спортын мастерта кандидат Н. Родионов 63 очкотойгоор 2-дохи һуурида гараа.

Байгша оной урилдаанай дүнгөөр дүн хамта 630 километрэй зайе 16 час 51 минута 19 секунда саг соо гаража, «Забайкалец» спортклубай А. Пашков республикын чемпион гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Тэрэнэй нүхэр Н. Родионов (16 час 55 мин. 19 сек.) — 2-дохи, «Урожай» бүлгэмэй С. Августинович (16 час 58 мин. 27 сек.) — 3-дахи һууринуудта гараа.

Тиихэдэ А. Пашков 33 очкотойгоор мүрысөөнэй эгээн эдэбхитэй урилдаашан гэжэ элирүүлэгдээ. Н. Родионов 16 очкотойгоор эгээн хүсэтэй урилдаашан болоо.

Командын тоосоогоор Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Спорткомитедэй дамжуулгын шанда «Забайкалец» спортклуб хүртэбэ. «Труд» ба «Урожай» бүлгэмүүд удаадахи һууринуудта гаража, үнэтэ бэлэгүүдээр урмашуулагдаа.

Энэ мүрысөөнэй удаа Буряадай велосипедистнүүд байгша оной август һарада үнгэргэгдэхэ «Хани барисаанай харгыгаар» гэһэн олон үдэрэй уласхоорондын заншалта урилдаанда хабаадаха.

Н. ИВАНОВ.

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

БҮХЫ ГҮРЭНҮҮДЭЙ УЯЛГА

Советскэ Союз болон бусад социалис оронуудһаа сэрэгэй булюу хүсэтэй болохо гэһэн Рейганэй захиргаанай хараа бодолдо үнэн зүб сэгнэлтын үгтэһэн Совет правительствын мэдүүлгэ бүхы дэлхэй дээрэ, илангаяа Баруун Европодо олониитын анхарал үргэнөөр татаба. Энэньшье яһала ойлгосотой. Ушарынь юуб гэхэдэ, арадуудай ажабайдалай тон шухала удха шанартай асуудалнууд тухайда энэ совет документ соо хэлэгдэнэ.

США өөһэдынгөө ракетэнүүдые Баруун Европын оронуудай газар дайда дээрэ тараан тодхохые баадхахадаа, хэрбээ империалис бүлэгөөрхидэй атомна дай үүдхээр байгаа һаань, тэдэнэй оронуудые харюугай ядерна сохилтодо оруулна гэжэ НАТО-дахи союзнигуудынь ойлгожо байна гэжэ Баруун Европын харюусалгатай улам олон ажал ябуулагшад мэдэрнэд. Вашингтоной ракетэнүүдээ тараан тодхохые хараалһан тэдэ оронуудай олонхидто иимэ харюугай сохилтын айхабтар ехэ уршаг тойбо татаха байһаниинь Баруун Европын гүрэнүүдэй ниислэл хотонуудта улам эли болож байна гээд тэмдэглэлтэй. Буу зэбсэгүүдые хинаха тухай Женевэдэ үнгэргэгдэжэ байһан совет-американ хөөрэлдөөнүүдтэ Рейганэй захиргаанай ябуулгануудай бодомжотой байһанда мүнөө һэжэглэдэг болож байнаб гэжэ ФРГ-гэй урдын канцлер Г. Шмидтын «Вашингтон пост» газетэдэ интервью үгэхэдөө тэмдэглэһэниинь гайхалтай бэшэ. «Бидэ, европынхид, илангаяа буу зэбсэгүүдые хизаарлаха талаар Советскэ Союзтай харилсаа тогтоохые хүсэнэбди» — гэжэ Шмидт мэдүүлбэ.

Энэ зорилгые туйлахын тула Совет правительствын мэдүүлгэ дотор сэхэ, тодо зам хараалагдаа. Гэхэтэй хамта, американ шэнэ ракетэнүүдые Европодо тараан тодхохо тухай США-гай ба НАТО-гай шиидхэбэриин бодотоор бэелүүлэгдэхэ һаань, дундуур зайда хэрэглэгдэхэ буу зэбсэгүүдые Европодохи хубида тараан тодхолгые нэгэ талаһаа болюулха тухай нёдондо жэл абаһан шиидхэбэрии Советскэ Союз шэнээр хаража үзэхэ баатай болохо байна гэжэ Совет правительство тодорхойгоор уридшалан һануулба. Европодо США-гай ядерна буу зэбсэгүүдые дүтүүр тодхон табилгада харюу үгэхэ, мүн Холбоото Штадуудай өөһэдын газар дайдые хараада абажа, нэмэлтэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые тараан тодхохо хэмжээнүүдые бэелүүлхэ гээшэ шухала удха шанартай болохо байна.

Зүгөөр үйлэ хэрэгүүдэй иимэ аюултай хүгжэлтые гэдэргэнь эрьюулжэ үшөөл болохо байна гэжэ Советскэ Союз тоолоно. Совет правительствын мэдүүлгэ иимэ тал иимэ хүсэл эрмэлзэлээр нэбтэрэнхэй. Адли тэгшэ эрхын, аюулгүй байдалай ёһонуудта үндэһэлһэн тэрээн дотор нэ... руулагданхай совет дурадхалнуудые б... руунай нүлөө ехэтэй политическэ бү... гөөрхидэй мүн үргэн ниитэ арад зон ойлгон дэмжэжэ байһаниинь гайхалтайшье бэшэ.

ВАШИНГТОНОЙ ХАШАЛТА БААЛАЛТААР

Долоон капиталис ороной дээдэ хүтэлбэрилэгшэдэй Вильямсбергдэ болоһон юһэдэхи зүблөөн бүхы капиталис дэлхэйдэ тохёолдоһон экономическа гүнзэгы ехэ кризисһээ гараха арга олгобогүй гэжэ политическэ адаглагшад тэмдэглэнэ.

«Томо ехэ долоон ороной хүтэлбэрилэгшэдэй хөөрэлдөөнүүдэй стол дээрэ уласхоорондын олон асуудалнууд табигдаһан байгаа» гэжэ «Вашингтон пост» газетэ батална. Гэбэшье Англиин «Гардиан» газетын мүнөө мэдэрһэнэй ёһоор, «хүгжэнги капиталис оронуудта 32 миллион хүнэй хүдэлмэригүй байһан ушарые усадхан зайсуулха талаар Вильямсбергдэ болоһон уулзалгын үедэ ямаршье шэнэ дурадхалнууд оруулагдабагүй». Капиталис оронуудта тохёолдоһон бусад шухала асуудалнууд тухай мүн лэ иигэжэ хэлэжэ болоно.

Экономическа асари ехэ хүсэндөө, дэлхэй дээрэхи худалдаа наймаанда долларой үлүү үнэтэй байһанда түшэглэжэ, Рейганэй захиргаан дээдэ хүтэлбэрилэгшэдэй экономическа зүблөөнүүдые эзэрхэн зонхилолгын зорилгонуудые бэелүүлгын хуралдаан болгохо гэһэн үнинэй хараа бодолоо Вильямсбергдэ улам батадхахые оролдоһон байха юм. Нэн түрүүн «хамтын мэдүүлгэ» гэдэгые баталан абаха талаар США-гай уулзалгада хабаадагшадые баадхаһан ушарһаань энэ илангаяа элеэр харагдана. Нэгэ талаһаа, ЮПИ агентствын дамжуулһанай ёһоор, тэрэнэй экономическа ябаалганууд баруунай бүхы оронуудай хүтэлбэрилэгшэдые этигүүлхэ гэһэн Рейганэй һэдэлгын түбэг бэрхэшээлдэ оролһыень энээнэй туһаламжаар Вашингтон далдалан нюухые оролдоһон байгаа». Нүгөө талаһаа, 1983 оной һүүл багта американ ядерна шэнэ ракетэнүүдые Баруун Европодо тараан тодхохын тула таарамжатай эрхэ байдал Вашингтондо олгохынь туйлаха гээшэ США-гай союзнигуудта баадхаһан мэдүүлгын гол зорилго болоно.

Долоон ороной зүблөөнүүдые Холбоото Штадуудай харууһан доро Атлантическа ехэ институт болгохо гэһэн хүсэл болоно гээд Франциин «Монд» газетэ ... нэнэ. Вильямсбергдэ болоһон зүблөөндэ хабаадагшад экономическа асуудалнуудые шиидхээ бэшэ, харин шэнэ ракетэнүүдые Европодо тараан тодхохо гэһэн американ түсэбүүдые бэелүүлхын тула ехэ оролдолго гаргаһан байна. «Совет сэрэгэй аюул» гэдэг худал хуурмаг номноолгоор далдалагдажа, «баруунай оронууд һанал нэгэдэхэ ёһотой» гэжэ шалтаг барин, Холбоото Штадуудта аша туһагүй экономическа харилсаанай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгые Рейган болюулһан байха ... Зүгөөр энэнь мүнөө үеын капитализмые эбсэшэгүй, айхабтар орёо хёмороо зүришэлдөөтэй байһыень үшөө дахин ... ба.

Советскэ Союзда зүрюу харша Вашингтоной хараа бодолые дэмжэхэдээ, Вильямсбергдэ болоһон уулзалгада хабаадагшад адли тэгшэ эрхын ба аюулгүй байдалай ёһонуудта үндэһэлдэг али алиндань таарамжатай шиидхэбэринүүдые бэдэрэн ололгын үндэһэ һуурие һалгаана гэжэ Онсо тэмдэглэмээр юумэниинь гэхэдэ Вильямсбергдэ баталагдан абтаһан мэдүүлгэ дотор «шахардуу шанга байдал һуларуулха» гэһэн ойлгомжо огто байна.

НАТО: США-гай ТУХИРАЛГА ДОРО

НАТО-гай «хабарай добтолго» — бүлэглэлэй хүтэлбэрилхы органуудай Брюссельдэ болож байһан бүлэг зүблөөнүүд — урданайхидал мэтэ дай жүрөөдэлгын замаар үнгэрбэ. Сэрэгэй түсэблэлгын комитедэй сессиин үрэ дүнгүүдэй коммюнике дотор США-гай оборонын министр Уайнбергерэй заабари тухиралгаар дундуур зайда хэрэглэгдэхэ американ ядерна шэнэ ракетэнүүдые энэ жэлэй һүүл багта Баруун Европодо тараан тодхохо тухай шиидхэбэри батадхагдаа. Бүлэглэлэй ябуулгануудай газаа талыншье хёмороо зүришэлдөөнүүдтэ НАТО-гай оронуудай хамааралсаха аргатай байһаниинь мүн лэ батадхагдаба. Шэнэ түхэлэй буу зэбсэгүүдые зохёон бүтээхэ, тараан тодхохо тухай бусадшье программанууд һайшаагдаһан байха юм. Ядерна буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгаяа НАТО-гай улам үргэдхэжэ байһыень Брюссельдэхи зүблөөнүүд элирхэйлэн харуулба.

Гэхэтэй хамта Вашингтоной милитарис хараа шэглэлые үгэ дуугүйгөөр дэмжэхыень тэдэниие баадхаха зорилготойгоор Рейганэй захиргаанай бүлэглэлдэ ородог бусад гүрэнүүдые хашахадань, тэдэнэй хоорондохи эб эе таһаржа байна гээд тэмдэглэлтэй. Америкын Ассошиэйтед Пресс агентствын тэмдэглэһэнэй ёһоор, «ядерна ба юрын буу зэбсэгүүдэйшье талаар сэрэгэй түсэблэлгэдэ НАТО-гай бүлэглэлдэ хёмороо зүришэлдөөнүүд гаржа байна».

Американ ракетэнүүдые Европодо тараан тодхохо тухай НАТО-гай шиидхэбэриин 1979 ондо абтаһан сагһаа хойшо Дани коммюнике дотор түрүүшынхеэ буруушаалга хэбэ. Түрүүлэн добтолхо зорилготой американ ракетно-ядерна буу зэбсэгүүдые тараан тодхолгые дэмжэлгэһээ Даниин парламент арсана гээд тэрээн дотор хэлэгдэнэ. Коммюникегэй хэдэн дүримүүдые, илангаяа Европодохи ядерна буу зэбсэгүүдые хизаарлаха тухай совет-американ хөөрэлдөөнүүдтэ хабаатай дүримүүдые Грециин делегаци буруушааж байһанаа мэдүүлээ.

Шэнэ баазануудые, аэродромуудые, сэрэгэй бусад барилгануудые хэхэ талаар НАТО-гай фондын 1 миллиард долларые ехэдхэгдэхыень туйлахын тула Уайнбергер үсэд нэтэрүү оролдолго гаргаһан байна юм. Гэбэшье бусад хабаадагшадынь США-гай эриһэнһээ хоёр дахин бага мүнгэ ... ри эдэ зорилгонуудта һомолхые зүбшөө...

275 миллиард доллорһоо бүридэһэн НАТО-гай сэрэгэй айхабтар ехэ бюджет бүлэглэлэй бүхы гэшүүд жэлдээ 3 процентээр дээшэлүүлхэ зэргэтэй гэһэн ... нал бодолоо бэелүүлхые эрмэлзээд Уайнбергер ехэ түбэг бэрхэшээлнүүд ушарһан байха юм. «Тохёолдоһон экономическа хүшэр хүндэ байдалһаа ... лан, бидэнэй урда табигдаһан зорилгонуудые дүүргэжэ шадахагүй байнабди» гэжэ зарим оронууд мэдүүлбэ» гээд НАТО-гай генеральна секретарь Лунс ... баатай болоо.

Сэрэгэй техникэ худалдалгада ... бэшэ байдалай тохёолдоһон тухай асуудалые Брюссельдэ зүбшэн хэлсэлгын үедэ арсалдаа хёмороон гараһан байна. Американ монополинуудай буу зэбсэгүүдые НАТО-гай дэлгүүр дээрэ үлүүсэ ехээр ... гежа худалдадаг ушараар дураа ... байһанаа США-гай Баруун Европодохи партнернууд мэдүүлбэ. Энэнь Баруун Европодо тодхогдон табигдаһан буу зэбсэгүүдтэ, түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдтэ ... таяа оруулха» хүсэлэнтэй байһанайнгаа ... лөө США-гай, ФРГ-гэй, Англиин ба Франциин буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргадаг ... цернүүдэй хоорондохи хёмороо зүришэлдөөнэй улам үргэдхэжэ байһыень харуулба.

Г. ШИШКИН
(ТАСС)

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Түрүүшүүлһээ жэшээ абан» — түрүү бэшэг. «Агропромышленна комплекснуудта» — суглуулбари. Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойдо. «Түсэбһөө гадуур» — Ч. Гомбоинай корреспонденци. Мал ажал — онсо шухала һалбари. «һүрэг мал бэлшээридэ гарана» — В. Зеобаевай статья.

Хоёрдохи хуудаһан тематическа.

Гурбадахи хуудаһанда. Б. Басанговай нэрэмжэтэ Хальмагай драмын театр. «Сценэ дээрэ — национальна классика» — В. Муруевагай статья. Уласхоорондын шэнжэлэл. Хилын саана. Эрдэм техникын һонин.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Нютаг нютагай һонин. Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — Гүрэнэй академическэ «Березка» гэжэ хореографическа ансамблиин концерт. 10.40 — Мультфильм. 10.50 — «Июнь. Москва. Чертаново» — зүжэг. 12.45 — Шэнэ һонин. (12.50 час хүрэтэр). 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35 — Баримтата фильм. 16.25 — «Хуули мэдэхэ гүш?» 17.10 — «Я, ты и другие» — үхибүүдтэ зүжэг.

Улаан-Үдэ. 18.25 — Киноочерк. 18.45 — Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойдо. «Депутадуудай ажал хэрэгүүд». 19.25 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа (буряадаар). 19.55 — Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойдо. Республикын искусствын уран бэлигтэнэй концерт.

Москва. 20.55 — «Твой сын, Земля» — олон серитэй уран һайханай фильм (1-дэхи сери). 22.00 — «Время». 22.35 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 22.45 — Футболоор дэлхэйн чемпионат. Эдиршүүл. Голландиин ба СССР-эй суглуулагдамал командануд (2-дохи шата). Мексикэһээ дамжуулагдаха. 23.20 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 23.45 — «Век Моцарта» — фильм-концерт.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 13.00 — «Үхибүүдтэ ангуудай гүлгэд тухай». 13.30 — Француз хэлэн. 14.00 — «Филька и Макензен» — үхибүүдтэ олон серитэй уран һайханай фильм (2-дохи сери). 15.00 — Поэзи. М. Светлов. 15.30 — И. Стравинский. «Петрушка» гэжэ баледэй хүгжэм. 16.05 — «Ород хэлэн». 16.35 — Баримтата фильмүүд.

Улаан-Үдэ. 17.05 — Киноочерк. 17.25 — «Хөөрэжэ хэшээгыт...» гэжэ циклһээ дамжуулга. 17.55 — Соносхолнууд. 18.05 — «Ном уншаха дуратайшуулай анхаралда».

Москва. 18.25 — «Манай корреспондентнүүд хөөрэнэ». 18.55 — Казахай ССР-эй уран һайханай коллективүүдэй концерт. 19.25 — «Зураг ... дэнь — наран». 19.45 — ... нөөдэр — түби дэлхэй ... 20.00 — «Арадай уран ...

Улаан-Үдэ. 20.55 — ... тэ забһарлалга.

Москва. 21.00 — «... нойрсогты, багашуул!» ... Баримтата фильмүүд. ... «Время». 22.35 — «... дама» — уран һайханай ...

Газетымнай удаадахи ... июниин 9-дэ гараха.

Редактор Р. Б. ГАРМАЕВ

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор — 2-50-96, приемная — 2-54-54, зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь — 2-50-52, секретариат — 2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-34-05, пропаганды — 2-56-23 промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86 советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, 2-57-63, информации — 2-60-91, переводов — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-33-61 выпускающие — 2-35-95, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли, г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Н-03471. Заказ № 132. Индекс 04649.